

LOFOTODDEN NASJONALPARK

Forstudium til konsekvensanalyse

Foto: © Robert Walker

Moskenes kommune 2012

Prosjektleder: Ottar Schiøtz

Layout: DataDesign, 8392 Sorvågen, www.datadesign.ws

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn for ønsket om nasjonalpark.....	5
2	Planleggingsprosessen.....	7
3	Befolkningsutvikling – næring og kultur i Moskenes.....	11
4	Lokal agenda.....	14
5	Nasjonalparkens geografiske avgrensing på Moskenesøy	16
6	Kart	17
7	Fordeler og begrensninger ved Lofotodden Nasjonalpark	18
8	Lokal forvaltning av nasjonalparker – ny modell.....	22
9	Statens Naturoppsyn (SNO).....	27
10	Fiskerienes betydning og framtid i Moskenes.....	30
11	Reiseliv og friluftsliv.....	35
12	Rydding av strendene.....	39
13	Vannkraft.....	40
14	Vindkraft.....	43
15	Tidevannskraft.....	44
16	Lofoten Malstrømsenter Å.....	46
17	Studietilbud.....	50
18	Kollhellaren.....	51
19	Kulturminner.....	55
20	Stedsnavn.....	56
21	Turløypeprosjektet på Moskenesøy.....	59
22	Sikkerhet i naturen	67
23	Stormflo og klimaendringer.....	70
24	Klima og energi – Miljøkommunen Moskenes.....	73
25	Arealkonflikt – Energi, fiskeri og reiseliv	77
26	Lofotodden nasjonalpark og veien videre.....	79

Moskenes havn klar for store endringer - mer trafikk og større inntekter til lokalsamfunnet.

Reine med fiskeri- og cruisebåthavn - beredt til å ta imot ei ny tid med nye muligheter. Foto: © Robert Walker

Lofotodden nasjonalpark

Forstudium til konsekvensanalyse

1 Bakgrunn for ønsket om nasjonalpark

I juni 2007 fattet Moskenes kommunestyre vedtak om å starte utredning av nasjonalpark på Lofotodden og yttersida av Moskenesøy.

De politiske partigruppene i Moskenes har per 01.01. 2012 programfestet at man ønsker å videreføre arbeidene med Lofotodden nasjonalpark og Lofoten Malstrømsenter / Lofoten nasjonalparksenter.

Blir Lofotodden nasjonalpark realisert, vil den bli Nord-Norges første kyst-nasjonalpark mot åpent hav.

Alle som er berørt eller har meninger om forstudiet til forvaltningsplanen er velkomne til å uttale seg.

• Side
• 5

Hvorfor ønsker Moskenes kommune å utrede nasjonalpark på Moskenesøya?

Menneskets historie har gjennom alle tider vært preget av konflikter om arealer og ressurser, der forskjellige aktører har jobbet for å erobre eller å sikre sine interesser.

I Moskenes ønsker vi å sikre våre arealer og ressurser for dagens og framtidens befolkning; for vekst i bosetting og næringsliv.

Kystfiskeriene og turismen er i dag våre dominerende næringer; preget av lokal tilhørighet, lokalt eierskap og lokale arbeidsplasser. De gir ringvirkninger til øvrig virksomhet, og det meste av inntektene blir liggende igjen lokalt. Men ressurskonflikt sammen med lokalt eierskap under press kan endre mye i løpet av kort tid.

Også annen og ny virksomhet er interessant; spesielt næringer basert på lokal ressursutnytting.

Ved prioritering av ny virksomhet og disponering av våre arealer og ressurser vil kommunen særlig vurdere potensialet for optimal og langsiktig lokal nytte/kostnad:

Hvordan kan vi hindre at bedrifter og arbeidsplasser

- blir flyttet ut av kommunen (Eks: Lofotkraft og Moskenes Sparebank)?
- blir utkonkurrert og nedlagt (Eks: Butikker og tjenesteytende virksomhet) ?
- blir etablert på bekostning av våre basisnæringer; som for eksempel fiskeri og turisme?
- mister rettigheter; for eksempel at fiskerettighetene flyttes ut av kommunen og at fiskeflåten og -brukene forsvinner ?
- kommer opp i areal- og ressurskonflikt der nyetableringer beslaglegger arealer til hinder for annen lokal mer økonomisk bærekraftig virksomhet?

Hvilken nytte ligger det så i etablering av nasjonalpark på Moskenesøya?

Hvordan kan Lofotodden Nasjonalpark bidra til å sikre natur og miljø, styrke våre to hovednæringer og samtidig åpne opp for nye virksomheter og befolkningsvekst?

Dette prøver vi å gi noen svar på i forstudiet til Lofotodden nasjonalpark.

Lokalt demokrati, lokal forvaltning

Vi forventer for øvrig at dette følges opp gjennom grundigere studier og samlet og sterk lokal medvirkning i utvikling og forvaltning av parken.

Lokal bevissthet, lokale mål

Skal nasjonalparksatsingen gi optimale lokale fordeler med minimale ulemper, kreves lokal bevissthet, kunnskap, målsettinger og krav. Tar vi de rette grepene, bør Lofotodden nasjonalpark kunne gi store fordeler i forhold til målene vi setter oss for framtida.

Nasjonalparken skal styrke vår konkurransekraft og markedets interesse for våre produkter innen fiskeri og fangst, matproduksjon, reiseliv osv.

Satsingen skal sikre og utvikle eksisterende næringsliv og skape nye profesjoner, næringer og kompetansearbeidsplasser.

Kriseberedskap

Nasjonalparksatsingen skal sikre lokal natur, kultur og fagkunnskap som framtidig grunnlag for fortsatt lokalt entreprenørskap innen fiske, fangst, jordbruk og industri; grunnleggende forutsetninger for bosetting og næringsliv under kriser, arbeidsledighet og krig; for eksempel som i årene 1914-1945, den gang hevdvunnet rett til fritt fiske og jordbruk utgjorde redningen for store deler av Norges befolkning.

Tørrfisk fra torsk og skrei – lokal mat og handelsvare gjennom mer enn 1000 år. Verner vi miljøet, verner vi fisken i minst like lang tid - som lokal mat, arbeidsplasser og inntekter.

Foto: © Robert Walker

2 Planleggingsprosessen

Sentralt i planleggingsprosessen står

- Fylkesmannen i Nordland: Roar Høgseth*
- Nordland fylkeskommune: Fylkesråd for næring, Arve Knudsen*
- og rådgiver for "Den verdifulle kystkulturen" Hanne Jakhelln
- Universitetet i Nordland: Professor Allan Sande*
- Moskenes kommune: Ordfører Lillian Rasmussen* og formannskapsmedlem Robert Walker*,
- Direktoratet for Naturforvaltning (DN) seksjonssjef for nasjonalparker Olav Nord-Varhaug

* Personer merket med * er valgt inn som medlemmer i interimsstyret. Arve Knudsen: Fylkesrådet kan nok kun gå inn som observatør. Han tar det opp i fylkeskommunen og gi tilbakemelding om hvem som blir fast representant og vararepresentant.

• Side
• 7

Moskenes kommunestyre gjorde følgende vedtak i juni 2007: *"Moskenes kommune ber Direktoratet for Naturforvaltning starte utredningsarbeid med etablering av Nasjonalpark på yttersiden av Moskenesøy. Ordfører gis mandat til å jobbe videre med saken".*

Det ble så avholdt folkemøte i juni 2008, der man ønsket å få vite mer. Kommunen vedtok å innhente mer kunnskap før man fattet nytt vedtak om ev. å be Fylkesmannen igangsette utredning av vern. Viktige tema for lokal kunnskapsinnhenting ble; avgrensning av areal, framskaffing av kunnskap og vurdering av konsekvenser.

Fylkesmannen stilte kr 600.000 i skjønnsmidler til rådighet for kommunen for å innhente informasjon fram mot behandling i kommunestyret. Ved et ev. positivt vedtak igangsettes en lengre planleggingsprosess, etter at man har vurdert å ta med Flakstads del av Moskenesøy og deler av Værøy kommune. For parker under 500 km² trengs ikke større konsekvensutredning.

Lofotodden nasjonalpark er ikke med i Stortingets plan for nye nasjonalparker. Det blir derfor sentralt at Moskenes kommune vedtar å si ja.

Fylkesmannens arbeid med Marin verneplan har vist at ved vern av undervanns- og havområder forsinkes prosessen av interessekonflikter og arealkonflikter.

Ottar Schiøtz ble engasjert som lokal prosjektleder, og fikk ansvaret for utarbeidelsen av et forstudium og beslutningsgrunnlag for kommunestyret og formannskapet til januar 2012.

På planleggingsseminar 4. november 2011 ble det dratt fram mange momenter som vil bli viktige i den videre planleggingen.

Det følgende oppsett er hovedsakelig bygd på innspill framkommet på møtet.

Arealkonflikter

Vi møter ofte problemer av prinsipiell art; der vern av havbunnen i særdeleshet (flora og fau-

na) utgjør hovedproblemet. Ulike lover kommer til anvendelse. Ofte settes Havressursloven og Naturmangfoldsloven opp mot hverandre i "revirkampen" mellom Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet. Det er derfor tilrådelig ikke å verne bunnen, kun overflata av for eksempel Moskstaumen mellom Lofotodden og Mosken.

Det blir viktig å avdekke ev. interessekonflikter, og at det kjøres dialog med de lokale fiskeri-interessene.

Vi må også forholde oss til ulike lover. Plan- og bygningsloven utgjør også her en av premis-sene. Vi bør reise en del spørsmål ang. Moskstraumen og mulige konflikter mellom fiskeri/skipsfart/turisme og vind-/tidevannsmøller med fare for havarier osv.

Vi må også vurdere ev. arealkonflikt landbruk - reiseliv.

Lokal agenda - lokal planleggingskapasitet, ekstern drahjelp

"Lokal agenda» inneholder kommunens retningslinjer for hva man ønsker av lokale ringvirkninger av parken, der Lofoten Malstrømsenter for natur- og kulturstudier, forskning, forvaltning og formidling på Å er en sentral del.

Det blir særdeles viktig å bygge opp lokal planleggingskapasitet som kan trekke ned **res-surser fra storsamfunnet**.

Universitetet i Nordland utgjør en viktig samarbeidspartner.

Fremfor å benytte eksterne planleggere i prosessen er det viktig å utvikle **lokale planleg-germiljøer**, der prosessen samtidig styrker og utvikler den lokale kompetansen.

Man har anledning til å søke om **mer skjønnsmidler** for nærmere å utrede de samfunns-messige konsekvensene og nye lokale muligheter som nasjonalparken kan gi.

Det er behov for bedre integrering av fiskeri med kunnskaps- og miljøbasert reiseliv (tradi-sjon, kultur, natur). Her blir det viktig å benytte og styrke lokal kompetanse gjennom studie-senter som del av Universitetet i Nordland.

Temavalget til forstudiet

- Det er viktig å være opptatt av de mest sentrale tema som må belyses for at kommune-styret skal kunne ta stilling til om de ønsker utredning av vern eller ikke.
- Landbruk og dyrehold, turløyper, vindkraft (utenom selve verneområdet) og kulturminner burde være av interesse å få utredet.
- I forstudiet bør vi hovedsakelig konsentrere oss om begrensninger og muligheter knyttet til etablering av nasjonalpark.
- Verdensarvutredningen inneholder mye. Den er relevant og kan brukes direkte også i Nasjonalparkutredningen.
- Energiproblematikken: Kraftsituasjonen, kraftledninger, høgspent, tidevanns- og vind-møller kan være viktig å si noe om.
- Begrens forstudiet til det nødvendige for at kommunen skal kunne fatte beslutning. Mye vil også bli utredet i verneplanprosessen senere.

Det forutsettes et nært samarbeid mellom kommunen og Fylkesmannen. Tema som er tatt opp i forstudiet, samt nye sentrale tema utredes nærmere som del av «Lokal agenda» og gjennom Fylkesmannens utredninger.

Lofoten Malstrømsenter/nasjonalparksenter for natur- og kulturstudier, forskning, forvaltning og formidling

Innspill fra møtedeltakerne 4. november 2011

- Malstrømsenteret er interessant. Lag Forprosjekt med beskrivelse av innhold, budsjett osv. og søk om midler.
- Senteret kan forvente penger til formidlingsdelen. Saltdal, Arran og Hamsunsenteret dro nytte av avtale med Universitetet i Nordland (HiBo) Saltdal fikk ut 20 mill gjennom samfinansiering UiN/fylkeskommunen.
- Forslag til finansiering: Lofotkraft, Museum Nord/dep, Aker, Statoil, Statskraft andre større konsern. Sverige: Vattenfall gikk inn med betydelige beløp. Gratis inngang gav stort besøk.
- UiN kan ta utstillingsdelen med sine fagfolk. UiN får avtale på bruk for sine studentgrupper.
- Geiranger fikk etablert 7 kontorer i kraft av sin verdensarvstatus.
- Bestem og prioriter lokalt gjennom vedtak i kommunen.
- Lag forprosjekt-skisse og planlegg prosessen inkl. investeringer.
 - Lag driftsplan inkl. budsjett
 - Skisser ringvirkninger
 - Bidragsyttere og realisering
 - Vær oppmerksom på dyre installasjoner i et så stort bygg.
- En utfordring å finne alternativ bruk av ledig areal. Viktig å finne aktuelle leietakere. Nasjonalparksenteret kan organiseres som stiftelse.
- Senteret er avhengig av nasjonalpark og verdensarv og medfinansiering fra fylket, UiN, Enova m.fl. Byggets innhold må utredes. Intensjonsavtaler med UiN, Museum Nord m.fl.
- Bygget må finansieres uten lån, da det blir vanskelig å greie driften hvis man sliter med store låneavdrag og renter.
- Politiske prioriteringer er nødvendig for tilskudd. Gis ikke til fysiske ting.
- Bygg er ofte ei utfordring mht. kostnader/ gjelder også tekniske installasjoner
- Søknad mht. prosjektstøtte krever ofte 50 % egenfinansiering. Fylkeskommunen vil bidra i forprosjektet. Tenk over hva vi skal fylle bygget med for å få finansiert senteret.
- Nasjonalparksentre ble først etablert i Torbjørn Berntsens tid. Plasseringen var ikke tema. 15 sentre i dag. Ny modell, med forvaltningsstyre, forvalter og SNO – og kompetansemiljøer som på Vega og i Geiranger.
- Regel i dag: Nasjonalparksenter med forvalter og SNO skal lokaliseres i den type miljø som eksempelvis Å representerer.
- Man opererer med mange slags modeller: Ett hovedsenter med flere satelitter er en av disse.
- Verdensarvsenteret vil lettere kunne bli etablert på Å gjennom samlokalisering med nasjonalparksenteret. 750.000 per år i driftstilskudd til np-sentre i dag. DN kan ev. gå inn med ekstra husleiestøtte.
- Kontakt gjerne Vega, de samlokaliserte flere beslektede miljøer, derunder også turistkontoret.
- Partnerskapsmodellen/dugnadsmodellen bør være anvendelig her, der også Lofot-Entre-

- prenør deltar i sponsingen av etableringen. Begynn ikke for stort.
- Fabrikken er på 4-5000 kvadratmeter. Vi er interessert i å komme i gang med forprosjektet og ta kontakt med arkitekt. Vi vurderer kombinasjonsmuligheter; senter, utleieleigheter, konferansesal m.v..
- Vi vil være positive til det hele.

Styringsgruppa

Vedtak og uttalelser på møtet 4. november 2011:

Ordfører Lillian Rasmussen enstemmig valgt til styreleder.

Roar Høgsæt: Meld inn vara for styrelederen. Få ev. inn Flakstad og Værøys representanter så snart som Moskenes har gjort et positivt vedtak.

Det må velges vararepresentant for Lillian, Robert, Allan, Arve og Roar.

Side •
10 •

Framdrift

Moskenes kommune gjør et positivt vedtak.

Miljøverndepartementet gir fylkesmannen ordre mht. utredning.

Fylkesmannen

- a) setter ned ei arbeidsgruppe /styringsgruppe bestående av politikere, fylkeskommunen, ev. Sametinget. De involverer lokalbefolkningen og næringsaktører samt setter tidsplan
- b) sørger for at Sametinget konsulteres med hensyn til samiske interesser i området
- c) setter opp rammer og liste for hva som skal utredes
- d) starter opp utredningen
- e) sender forslag til verneområde og forskrifter ut på høring (3 mnd. frist)
- f) sender saken til DN for godkjenning, som videresender den til miljøvernministeren.

Fylkesmann vil sende over forslag til tema ut fra sine erfaringer mht. politiske valg for vern

Antatt tidsbruk: 2-2,5 år

Direktoratet for Naturforvaltning v/ Olav Nord-Varhaug :

Se så på visjonene i Lokal agenda. DN vil vurdere i dialog med kommunen.

Det vil gå lengre tid hvis det blir konflikt mellom departementene.

Å med fabrikken
(Malstøm-/nasjo-
nalparksenteret).
Fiskeværet var skapt
for fiskeri, med
innsegling fra havet.
Nå planlegger vi for
turismen, med inn
kjøring fra landsida.
La oss tenke oss
godt om.

Lofotodden nasjonalpark: Forstudium til konsekvensanalyse

3 Befolkningsutvikling – næring og kultur i Moskenes

1874 Moskenes: Folke- og boligtelling, Statistisk sentralbyrå Folkemengde¹ ved folketellingene. 1769-2011

Tellingstidspunkt	Folkemengde	Tellingstidspunkt	Folkemengde
15. aug. 1769	228	1. des. 1910	1 519
1. feb. 1801	416	1. des. 1920	1 366
30. apr. 1815		1. des. 1930	1 535
27. nov. 1825	426	3. des. 1946	1 831
29. nov. 1835	483	1. des. 1950	1 855
31. des. 1845	504	1. nov. 1960	1 896
31. des. 1855	626	1. nov. 1970	1 741
31. des. 1865	709	1. nov. 1980	1 658
31. des. 1875	849	3. nov. 1990	1 450
31. des. 1890	1 189	3. nov. 2001	1 292
3. des. 1900	1 382	1. jan. 2011	1120

• Side
• 11

Noen årsaker til endringene: Fra ca. 1850; folkevandring til Nord Norge pga. godt fiske og friere handel.

1910-1920: Mange unge til Amerika. Mindre sild og torsk her i nord; dukket opp på Vestlandet. Mange unge fiskere reiste sørover.

Folkemengden er oppgitt i henhold til nåværende kommunegrense 1. januar 2002. Folkemengden fra 1769 til 1970 er beregnet av NSD (Norsk samfunnsvitenskapelige datatjenester)

Innbyggere bosatt i Moskenes etter alder per 1. januar 2011

I alt	Alder:											
	0	1-4	5	6-12	13-15	16-19	20-39	40-54	55-66	67-79	80-89	90-
1120	9	37	8	91	43	42	257	212	174	163	72	12

Det går tydelig fram av statistikkene at endringer i fiskeriene og handelen med fisk alltid har vært avgjørende for bosettinga. I de siste 30 åra har turismen vokst til en betydelig næring. Men også den er basert på vår tradisjonsrike fiskerikultur. Fiskeri, kultur, jobb og bolyst er bundet sammen som ledd i en lenke. Svikter ett av leddene – svikter hele lenka.

Mange utflytta Moskenesungdommer husker glade dager med lek og sport - og drømmen om å komme heim holdes levende. Her arrangerer Sørvågen & o. IL ett av sine mange populære skirenn

Kultur, jobb og bolyst

Hvorfor flyttet Hege heim igjen?

«Jeg kom hjem nettopp på grunn av et levende kulturtilbud», sier Hege Anita Eilertsen til Lofotposten 19. januar 2012, nå etter at hun fikk jobben som markedssjef på Vikingmuseet. Dette som svar på en analyse fra Telemarksforskning som sier at det ikke er noen sammenheng mellom kultur og økt tilflytting. Anne Beate Tvinnereim i Kommunal- og regionaldepartementet mener derimot det er viktig å satse på kultur for å skape bolyst.

Vi vet også at turistnæringa i Lofoten som gir mange jobber og gode inntekter - i stor grad er kulturbasert. Vikingmuseet er bare en av mange i Lofoten.

Men kompetanse og stolthet over egen kultur er viktig. Hege tok sin grunnutdanning i reiseliv på Reiselivsskolen her i Moskenes (turisme, kultur, historie, friluftsliv osv.) – og hun fungerte både som foreleser, guide og turistvert i vår kommune.

Turistnæringa i Moskenes hadde stått svakt uten jobbene og millioninntektene fra våre fire museer og fra andre kulturtilbud. Og hva med trivsel og fellesskap uten vårt rike lag-, forenings- og musikkliv? Kanskje også innflyttere finner veien hit på grunn av Moskenes rangering som den 26. beste kulturkommunen i landet?

Disse sammenhengene så vi tidlig, og derfor satset kommunen bevisst på kultur, helt fra 1978 da man ansatte **kultursekretær/kultursjef**, og også gikk inn for kultur og trivsel som grunnlag for jobb og bolyst – tiltak som samtidig la grunnlag for turistnæringa, gav tilflytting og bremsset fraflyttingen.

Myndighetene sentralt ser at «kultur bygger landet», og stiller nå midler til rådighet.

For eksempel Riksantikvaren, som står klar med økonomisk hjelp til kommuner og bedrifter som vil ta i bruk kulturminner i nærings- og samfunnsutviklingen (NTB 16.01.2012) -

og Landbruksdepartementet som støtter tiltak for å pleie kulturlandskapet i Lofoten (Lp 19.1.2012). Kan vi her få midler for å verne for eksempel Bunes-Einangen eller Myra på Å, og bringe beitende dyr tilbake?

Her må vi melde oss på snarest.

Innvandring, tilflytting og tilbakeflytting

Moskenes er en av kommunene som sliter med å skaffe folk til nøkkelstillingene, forteller teknisk sjef Jarle Johansen til Lofotposten 7. januar i år. Denne gangen gjaldt det kommuneingeniører. Latech melder samme dag at de får flere oppdrag, flere ansatte og større lokale på Moskenes. Øystein Larsen «importerer» fagfolk fra Polen, men trenger nå enda flere. Mens Flakstad og Vestvågøy har lyktes med å skaffe offentlige kroner til koordinerte bolyst-prosjekter. Den 2. september i 2011 melder LP at Flakstad øker bolysten ved hjelp av 1,280 millioner kroner fra Kommunal- og regionaldepartementet, og den 30. desember får vi vite at Vestvågøy har fått midler til sitt SMAK/bolyst-prosjekt fra KRD Nordland fylkeskommune. Målet er å beholde flere yngre innbyggere og skape kurs- og integreringsarenaer og -tilbud for nyinnflyttere.

Så fikk Moskenes også sin søknad innvilget med 650 000 kroner til prosjektet «Ungdommens fritid - nøkkelen til ungdommens framtid», drevet fram av fire lokale entusiaster.

Ja, det skjer også mye positivt i vår kommune, som Lill Nilsen skriver i sin tankevekkende og glade artikkel i Lofotposten 26. august i fjor. La oss ta tak i alt det positive og bygge videre på det.

For 2012 utlyser departementet inntil 32 millioner kroner til nye bolystprosjekter

KRD kan dekke inntil 50 prosent av prosjektkostnadene.

Et viktig mål i distrikts- og regionalpolitikken er at alle skal ha reell frihet til å bosette seg der de vil. Et virkemiddel for å få dette til er å skape attraktive lokalsamfunn. Gjennom å finansiere pilotprosjekt ønsker KRD å utvikle ny kunnskap om hvordan distriktskommuner kan bli mer attraktive som bosted. Mer bakgrunnsinformasjon om arbeidet med å utvikle attraktive lokalsamfunn finnes i kapittel 3 i stortingsmeldingen "Lokal vekstkraft og framtidstru" fra 2008.

Hovedmålet er at kommuner innenfor det distriktspolitiske virkeområdet skal bli mer attraktive å bo i og flytte til. De ønsker også å samle og formidle kunnskap fra pilotprosjekter om hva som bidrar til attraktive lokalsamfunn.

• Side
• 13

Lokal Agenda:

Vi må anta at krisa i Europa vil gi større statlige overføringer og satsing på sysselsetting og framtidsrettede prosjekter. Her må vi melde oss på.

Derfor ser vi Lofotodden nasjonalpark som en betydelig mulighet til nysatsing på vår særegne og interessante kystkultur og lokale attraksjoner – med sterke koblinger til fiskeri- og reiselivsnæring. For å innhente midlene må den lokale prosjektledelsen i nasjonalparken særlig konsentrere seg om å hente inn midler til nye lokale stillinger og prosjekter.

Så derfor, la oss finne og engasjere medarbeidere som kan vise til kunnskap, engasjement og resultater.

Foto: © Robert Walker

Nye muligheter venter på oss: Fiskeværsmuseet startet produksjon av tranmaling - og har nå solgt flere hundre liter.

4 Lokal agenda

Lokale målsettinger, forventninger, krav og strategier som grunnlag for nasjonalpark.

Befolkningsvekst

I. Etablere bolyst

II. Gjøre Moskenes til en "magnet" for investeringer; for iderike, dyktige, dristige og engasjerte etablerere og gründere med "klart hode og varmt hjerte"

III. Nasjonale og lokale investeringer innen offentlige servicetiltak

IV- Stabile arbeidsplasser / lokal tilhørighet

Virksomhetsprioritering:

1. Lokal tilhørighet, eierskap og styring.
2. "Konjunkturstabilitet" og sikkerhet.
3. "Markedsstabilitet" / varighet.
4. Lokale ringvirkninger (sysselsetting, investeringer)

A Interessante arbeidsplasser gir utfordringer, utviklingsmuligheter, fortjeneste

B Ungdommelige, kreative miljøer (faglig, sosialt)

C Skape nye og varierte profesjoner (arbeidsplasser)

- 1 Natur-, kulturvern, forvaltning og tilsyn
- 2 Forskning
- 3 Studier, utdanning og formidling
- 4 Lokalsamfunnsutvikling (sekretariat for "Lofot-Idealisten" AS – nettverksbygging, hode jakt, idebank, forsknings- og lokalprosjekt register, sosialisering, ---)
- 5 Energi: Olje, gass, tidevann, småkraftverk. Bergverk

Styrke eksisterende profesjoner

- 1 Kystfiske (ta hensyn til konfliktfelt i næringa; vertikalt og horisontalt)
- 2 Fiskeproduksjon, foredling, salg
- 3 Reiseliv (økt helårsbesøk, sterkere miljøvern)
- 4 Jordbruk
- 5 Servicenæring (transport, verksted, handel, handverk ---)
- 6 Offentlig service
- 7 Teknologibruk (optimal utnyttning av nyvinninger)

Lofotodden Nasjonalpark

Vi forventer:

1. Etablering av nye offentlige stillinger med ringvirkninger til eksisterende næringsliv.
2. Moskenes kommune gis forvaltnings- og styringsansvar. Dekkes av eksterne midler.
3. **Lofoten Malstrømsenter** /Nasjonalparksenter /Verdensarvsenter /Campus Lofotod-

den – for natur-, kultur-studier, forskning, forvaltning, og formidling etableres med off. eksterne midler.

4. Sterk off. deltakelse fra lokalt, regionalt og nasjonalt hold (økonomi/kompetanse)
5. Det lages liste over aktuelle lokale prosjekter for hvert av punktene under kapitlet ovenfor: "Styrke eksisterende profesjoner"
6. Øremerkede midler til enkeltprosjekter (**Lofoten Malstrømsenter**, turløypeprosjektet, levende kystfiske- og fiskeværsbevaring, kunnskapsinnsamling natur-, kulturhistorie og museer, formidlingsprosjekter, tilrettelegging og vern, styrket transport /infrastruktur, osv.)
7. Samkjøring av Nasjonalparkiltakene opp mot målsettingene for Verdensarv Lofoten.
8. Nasjonalparksenter, Verdensarvsenter og Nasjonalparklandsby lagt til det gamle fiskeværret **Å i Lofoten** (stort besøkstall, 4 km fra ferge-innfallsporten Moskenes).
9. Allsidig sammensatt referanse- og styringsgruppe (fiskeri, reiseliv, kultur, servicenæring osv)
10. Møter med Universitetet i Nordland om samarbeid for realisering og utvikling av **Lofoten Malstrømsenter og Campus Lofotodden**.
11. Møter med Fylkesmannen, Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet om
 - a. hvilke muligheter kommunen vil gis for realisering av lokale mål nevnt ovenfor
 - b. Lokalisering av nasjonalparken
 - c. framdriftsplan
 - d. økonomi
 - e. styringsgruppe med underutvalg

Fabrikken på Å. Framtidas Lofoten Malstrømsenter- og nasjonalparksenter?

Foto: © Robert Walker

5 Nasjonalparkens geografiske avgrensning på Moskenesøy

Landskapet på Moskenesøya er ett av verdens mest spennende og interessante reisemål, og har vært gjenstand for omfattende markedsføring gjennom de siste 100 år. Den voldsomme veksten de siste 30 åra og informasjon gjennom pressen og internett har gjort oss synlige for millioner av reise-, lære- og oppdagelseslystne mennesker. En nasjonalpark vil erfaringsmessig både øke antall besøkende og forlenge sesongen.

Fiskeværene og bosettingen på Innersida vil ligge i parkens randsoner, og dra betydelig fordel av økt turisme over en større del av året. Et mål er å ivareta lokale og nasjonale natur- og kulturverdier, styrke helårsturismen og samtidig optimalisere fortjenesten for næringsliv, bygder og fiskevær i nasjonalparkens randsoner. Parkens grenser legges derfor nærmest mulig opp mot bebyggelse, veier og tekniske installasjoner for å lette publikums adgang til parken.

Nasjonalparksenteret tenkes etablert som Lofoten Malstrømsenter – for natur- og kulturstudier, forskning, forvaltning og formidling, i den 5000 kvm store nedlagte fiskefor- edlingsfabrikken på Å, ved veis ende i Lofoten.

Avgrensning (Se kart)

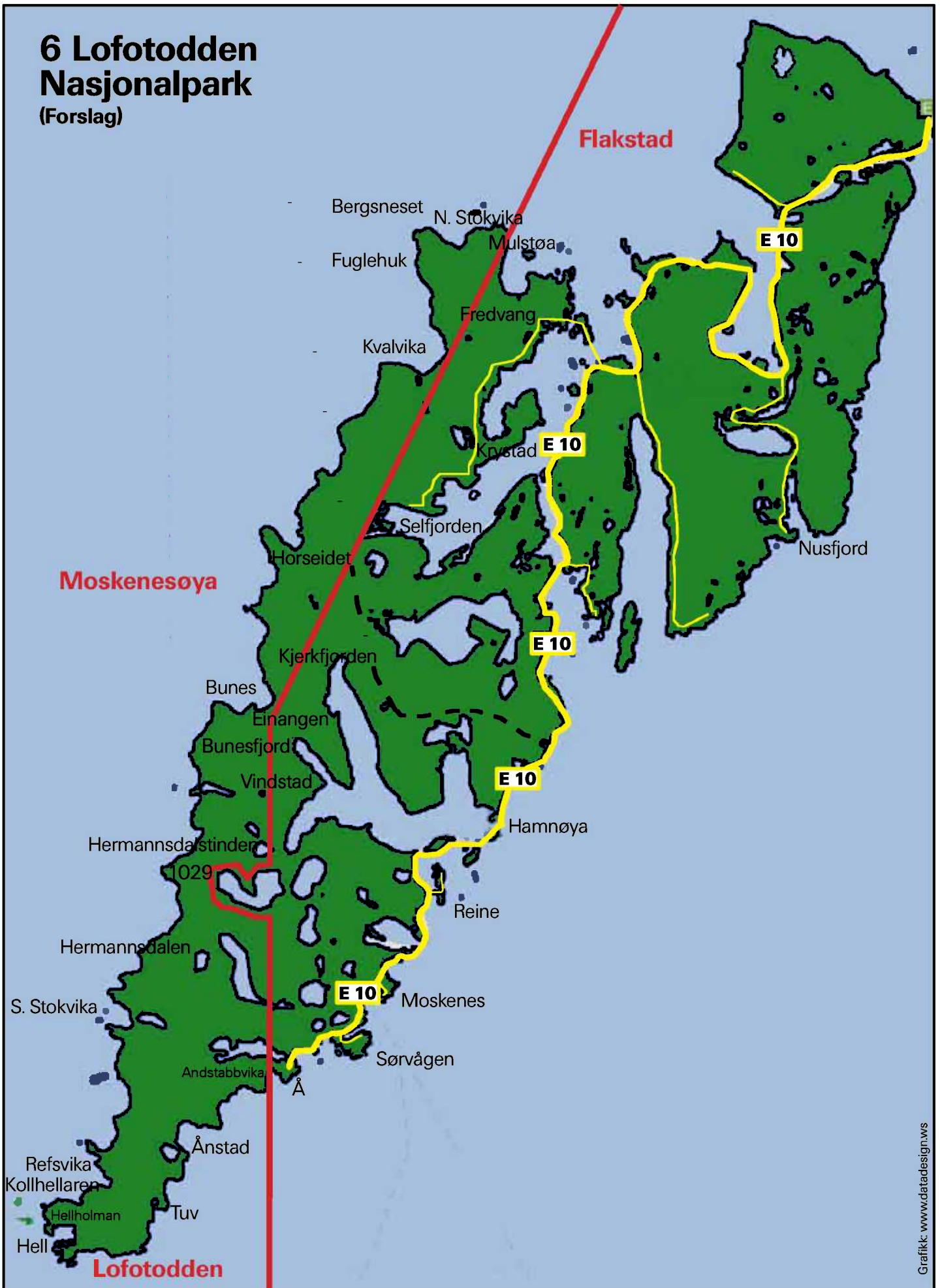
Følgende forslag til avgrensning kan legges til grunn for arbeidet:

Moskenesøy, i Moskenes kommune- og ev. i Flakstad samt en del øyer, holmer og skjær i Værøy.

- A. **Moskenesøya med holmer og skjær**, ut til 6 nautiske fra land vest og nord-vest for en rett linje trukket fra Vestfjorden og Anstabvika ved Fiskeværet Å til Bunes-Einangen (unntatt det regulerte Krokvatnet), og videre til kommunegrensen. Ev. med forlengelse til bygdevegens endepunkt ved Ytresand i Flakstad kommune. (Totalt ca. 100 km², se vedlagt kartskisse).
- B. **Øyer, holmer og skjær i og ved Moskstraumen i Værøy** kommune ev. inkludert yttersida av Værøya.

Før arealer i nabokommunene vurderes, må Moskenes kommune gjøre et positivt vedtak om at man ønsker at Fylkesmannen igangsetter utredningsarbeidet, og nabokommunene må være interesserte i å bli med i parken.

6 Lofotodden Nasjonalpark (Forslag)

Lofotodden nasjonalpark: Forstudium til konsekvensanalyse

7 Fordeler og begrensninger ved Lofotodden Nasjonalpark

Under utrednings- og iverksettingsprosessen

Forventet virkning, v/ professor Allan Sande, Universitetet i Nordland

Moskenes kommune har allerede **fått 600 000 kroner** av fylkesmannen i Nordland til forstudiet.

I. Følgende kan bli tilført av virkninger i utredningsfasen av nasjonalparken:

- a) Utredningen av nasjonalparken vil koste om lag **3 til 5 millioner** kroner. Dette vil bli bevilget over statsbudsjettet til **Direktoratet for Naturforvaltning og Fylkesmannen** i Nordland. Fylkesmannen vil stå for den naturfaglige utredningen i henhold til Naturmangfoldloven.
Fylkeskommunen i Nordland har ansvar for kulturminnevern. Nasjonalparkutredningen krever utredning og konsekvenser for kulturminnevern i utredningsområdet. Dette vil utløse administrative og økonomiske **midler fra fylkeskommunen v/ avdeling for kulturminnevern**.
- b) Fylkeskommunen i Nordland kan ta ansvar for utvikling av en **fylkesdelplan for næring knyttet til vernearbeidet**. Fylkeskommunen står for plan og næringsutvikling sammen med kommunen. **Dette gir kommunen administrativ kapasitet** til plan- og næringsutvikling.
- c) Hvis grensene for utredningsområdet er havområdene på yttersida og Moskstraumen. Fiskeri- og kystdepartementet og Fiskeridepartementet har jurisdiksjon for havområdene. Dette vil utløse **utredningsmidler fra departementet, kystverket og Fiskeridirektoratet**.
- d) Utredning av bruks- og verneplan for Lofotodden nasjonalpark krever en konsekvensanalyse overfor berørte grunneiere og næringsinteresser. Styringsgruppen /sekretariatet /Fylkesmannen kommer til å bruke mellom **1 til 2 millioner** på konsekvensanalyser av nasjonalparkplanen i henhold til Naturmangfoldloven og Offentlighetsloven. Konsekvensutredninger vil skape **ringvirkninger i lokalt** næringsliv med tjenestereiser og lokalt utredningsarbeid.

Når bruksplanene, verneplanene og konsekvensanalysene er utført vil det ta mellom ett til to år før "kongen i statsråd" vedtar opprettelsen av nasjonalparken.

II. I henhold til tidligere bevilgninger og iverksetting kan en nasjonalpark gi direkte virkninger:

- a) Etablering av et kommunalt /interkommunalt **nasjonalparkstyre** som får ansatt på heltid - en **områdeforvalter**. Stillingen skal være lokalisert i kommunen og finansieres over statsbudsjettet. Områdeforvalteren er ansatt hos Fylkesmannen i Nordland. Det vil også følge med **driftsmidler** og budsjett for driften av nasjonalparken.
- b) Miljøverndepartementet har en fast sum over statsbudsjettet til informasjon og formidling til hver enkelt nasjonalpark. Bevilgningen kan gå til **driftsmidler til Malstrømsenteret** for å lage utstilling, informasjonsmateriale og en ansatt senterleder.

- c) Miljøverndepartementet har ansvar for naturoppsyn i verneområder. Det er mulig å få **ansatt en naturoppsynsmann** i Statens naturoppsyn knyttet til nasjonalparken og naturreservater i kommunen. Dette er et enmannskontor med lokal bosetningsadresse i Moskenes kommune.
- d) Etter at nasjonalparken er opprettet kan lokale grunneiere få **erstatning for ev. tap** av næringsmuligheter i verneområdet. Staten kan kjøpe ut grunneiere eller betale erstatning direkte for tap av næringsinntekter.

De direkte virkningene kan bli tre statlig stillinger som kan være utlokalisert i kommunen og som har bosetningsadresse i kommunen. Dette gir tre nye skattebetalere. Til stillingene vil det være driftsmidler og muligheter for lokale innkjøp av varer og tjenester.

III. Indirekte virkninger.

På grunn av at statsansatte ofte er samboer eller gift, vil opprettelsen av tre statlige stillinger skape vekst med tre stillinger innen annen offentlig eller privat næringsliv. Mer skatteinntekter og omsetning i kommunen vil skape **ringvirkninger på tre stillinger.**

Nasjonalparken kan forvente å skape om lag 20 % **økning i turismen** i kommunen. Dette vil sikre videre vekst innen opplevelsesbasert turisme og reiseliv. En kan forvente at det vil bli en **sysselsetningsvekst** innen det naturbaserte reiselivet i Moskenes på om lag 20 % i løpet av fem år etter etableringen av nasjonalparken.

Private eiendommer inne i nasjonalparken, og i randsonen, vil oppleve **økning i markedsverdi**. Eiendomsverdien på boliger i for eksempel Vega kommune har økt med 50 % siden 2004. Utfordringen i utkantkommuner er at markedsverdien på boliger er mye lavere enn byggekostnadene. Attraktive fritidseiendommer, boliger og næringslokaler i randsonen, kan forventes å få **verdistigning på over 50 % som** følge av nasjonalparken. Økningen i markedspris kan derfor **både gi positive og negative virkninger** i kommunen. Markedsverdien på attraktive boliger i kommunen kan derfor bli mer harmonisert med boligmarkedet i byene. Dette kan også hindre lokale etablere med lav inntekter.

De fleste mindre fartøy er strukturert ut og større og mer effektive inn. La oss håpe vi beholder kvoter og båter - lenge.

Fordeler og begrensninger innenfor nasjonalparken

v/ fylkesmiljøvernsjef Roar Høgsæt, Fylkesmannen i Nordland.

Med referanse til notatet Lokal Agenda er det laget en liste over aktuelle tema. Lista er et godt utgangspunkt for det som skal utredes i en verneplanutredning og enkelte tema er viktige sett i forhold til om kommunen ønsker en verneplanutredning.

Følgende prioriterte tema, hvor det allerede nå kan gis klare, enkle svar:

1. **Landbruk. Dagens bruk er alltid tillatt. Beitebruk er tillatt og jeg kan ikke** se at det noen steder har vært restriksjoner på dette i nasjonalparker. Derimot kan det i enkelte områder gis støtte til nødvendig inngjerding osv. om det er viktig for å tilrettelegge for mer beiting der manglende beiting er en trussel mot verneverdiene. Nødvendige krypinn for gjeter/tilsynshytter kan tillates etter søknad. Nydyrking innen for en nasjonalpark kan normalt ikke tillates.
2. **Fiske og fangst.** Det vil ikke bli restriksjoner sett i forhold til dagens fiskerivirksomhet. Vern regulerer ikke tradisjonelt fiske. (unntak i noen fuglereservater hvor garn inntil områder med dykkende fugl kan ha restriksjoner, gjelder ikke i nasjonalparker). Nasjonalpark regulerer heller ikke innlandsfiske eller jakt på landområder.
3. **Oppdrett av fisk.** Innenfor nasjonalparker er det forbud mot oppdrett, men det kan gis dispensasjoner i forhold til for eksempel skjellanlegg og andre anlegg som ikke medfører store installasjoner over overflata. Oppdrett av fisk kan ikke påregnes tillatt.
4. **Løsmasser og steinmateriale.** Uttak av løsmasser og stein på land er ikke tillatt i nasjonalparker. Uttak av masser i sjøen for eksempel skjellsand er også tvilsomt om det skjer i strandsonen. Om bunnen vernes vil også uttak av skjellsand på dypere områder forbys. Om det er aktuelle områder for slike uttak kan det være greit å få en vurdering om dette berører store områder/verdier da vern da kan være negativt i forhold til dette.
5. **Reiseliv:** Nasjonalparkstatus kan bidra til bygging av merkevarer for reiselivet og sikre at miljøverdiene som en vil by på blir sikret. Men samtidig vil vern være til hinder for bygging av større reiselivsinstallasjoner i verneområdet. Med dette mener jeg at det ikke vil kunne bygges utleiehytter, serveringssteder osv. Ut fra erfaring kan det tilrettelegges for ferdsel i områder for å vise fram verdiene. Det er viktig at interesse for slik tilrettelegging kommer fram i selve verneprosessen slik at forskriftene tilpasses eller at det allerede ved vedtak av vern står at det skal kunne gis tillatelse til for eksempel flytebrygge/nødvendig kai for å kunne komme på land. Det er også mulig å tilrettelegge for noen besøkspunkter hvor det informeres om verdier, hensyn folk må ta til miljøverdier når de bruker områdene osv. Slike besøkspunkt kan om de er med i utredningen også ha nødvendige tekniske installasjoner.
6. **Fritidshytter.** I nasjonalparker er det ikke tillatt å bygge nye hytter. Eksisterende hytter

kan vedlikeholdes. I nyere nasjonalparker er det åpnet for moderat utviding/forsiktig utviding av fritidsboliger. I forstudiet kan kartlegging av eksisterende hytter/husvære innenfor aktuelt utredningsområde være aktuelt slik, at politikerne får oversikt over hvor mange som eventuelt kan få en slik begrenset restriksjon på utvikling av sine fritidseiendommer. Framføring av kraftledning til hytter der det ikke er noen fra før kan heller ikke påregnes tillatt.

7. En utredning bør kanskje også se på hvor mange aktuelle hytteområder som eventuelt blir vernet mot nybygg ved eventuelt vern.

8. **Friluftsliv.** Normalt regnes vern som en fordel for friluftsliv da området sikres mot bygging av hus, veier m.m. som kan være til ulempe for friluftsliv. Det kan også, der det er behov for tilrettelegging av stier /sikring mot slitasje, gis støtte til slike tiltak. Bygging av nye foreningshytter kan ikke påregnes.

9. **Motorferdsel i land og på sjø:** Motorferdsel på sjø blir ikke begrenset. Motorferdsel med båt i innsjøer kan bli begrenset. Kjøring med terrengsykler og lignende er ikke tillatt i nasjonalparker (Heller ikke ellers om en skal følge lov om motorferdsel i utmark). Det kan gis dispensasjoner for frakt av materiale/utstyr til hytter i verneområdet, men dette må veies opp mot terrengslitasje og alternative metoder for transport..

10. **Vindmøller/havvindmøller.** Om det er interesse for dette bør det utredes omfanget da vern vil hindre dette og kommunestyret da må vurdere ulempen med vern i forhold til denne interessen. (Så vidt jeg vet, er dagens vindmøller så utsatt for skader ved turbulent vind at det neppe er aktuelt i Moskenes, fjell gir uheldig turbulens). Havmøller som synes på overflata kan også bli vanskelig å få etablert. Om store havområder skal med i verneutredningen er dette en interesseavveining som kan være viktig for kommunestyret.

11. **Olje.** Synlige oljeinstallasjoner vil ikke bli tillatt i en nasjonalpark.(I Junkerdal nasjonalpark er det åpnet for gruvedrift om det driftes fra arealer utenfra uten å påvirke arealene på overflata.)

12. **Naturressurser** som vannkraft, mineralutvinning osv. Vil ikke tillates, men dere har vel rimelig god oversikt over om det kan være slike interesser som må avveies mot vern. (aktuelle vassdrag er vel bygd ut og geologien tilsier vel ikke at det er store mineralressurser i området).

13. For de miljøtemaene som er listet opp i notatet er vern en sikring av verdiene. Det gjelder landskap. Naturmiljø, kulturminner osv.

8 Lokaldemokrati

Lokal forvaltning av nasjonalparker – ny modell

I 2010 innbød miljøvernminister Erik Solheim kommuner til å delta i nasjonalpark-/verneområdestyrer og forvaltningen av disse. (Avskrift av relevant innhold for Lofotodden nasjonalpark, med egne uthevninger.):

Regjeringen har vedtatt at nasjonalparker og store verneområder skal forvaltes lokalt. Gjennom den nye forvaltningsmodellen for verneområdene som er beskrevet i Miljøverndepartementet budsjettproposisjon for 2010, vil kommunene få forvaltningsmyndighet gjennom deltagelse i politisk sammensatte nasjonalpark- eller verneområdestyrer. En god og aktiv forvaltning av nasjonalparkene og de øvrige verneområdene er avgjørende for å sikre verneverdiene. Han ber kommunen gi tilbakemelding på om kommunen ønsker å delta i forvaltningen av nasjonalparken gjennom nasjonalparkstyre/verneområdestyre.

Side •
22 •

Bakgrunn

Det er et nasjonalt og internasjonalt mål å stanse tapet av naturens mangfold. Måloppnåelsen er avhengig av flere virkemidler. Vern av områder står sentralt i miljøvernpolitikken både nasjonalt og internasjonalt for å nå dette målet. Måloppnåelsen er imidlertid ikke bare avhengig av at områder blir vernet i medhold av naturmangfoldloven (tidligere naturvernloven), men også av hvordan vi forvalter verneområdene våre. For å sikre en bedre måloppnåelse mener jeg det er særlig viktig å styrke forvaltningen av verneområdene.

Kunnskapsbasert lokal forvaltning

I valget av forvaltningsmodell for nasjonalparkene og de øvrige verneområdene har regjeringen vektlagt at forvaltningen skal være kunnskapsbasert, lokalt forankret og bidra til en mest mulig enhetlig forvaltning. Naturmangfoldloven slår fast at natur skal forvaltes kunnskapsbasert, og at forvaltningen skal bygge både på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap. Nasjonalparkene og de øvrige verneområdene er vår aller mest verdifulle natur, noe som stiller ekstra krav til en kunnskapsbasert forvaltning.

På denne bakgrunnen har Regjeringen gjennom Miljøverndepartementets budsjettproposisjon (Prop.1 S (2009-2010), s 218-226) lagt fram en ny modell for forvaltning av verneområdene. Den nye modellen omfatter både store verneområder som nasjonalparker og landskapsvernområder i sammenheng som grenser opp mot hverandre, og forvaltning av små verneområder.

Ny forvaltningsmodell for nasjonalparker og store verneområder Nasjonalpark-/verneområdestyre

Den nye forvaltningsmodellen innebærer at nasjonalparker, andre store verneområder og verneområder i sammenheng skal forvaltes av et interkommunalt, politisk sammensatt na-

sjonalpark-/verneområdestyre, senere omtalt som styre, bestående av en **representant fra hver av de berørte kommunene i tillegg til en fra berørt fylkeskommune**. I områder med samiske interesser skal også Sametinget oppnevne representant(er) til styret. Styret skal sørge for en helhetlig og kontinuerlig forvaltning på tvers av administrative grenser og innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriften for det enkelte verneområdet.

Faglig rådgivende utvalg

Et tett og konstruktivt samarbeid med de ulike brukerinteressene i verneområdene er helt nødvendig for å få til en god forvaltning. Styret skal derfor samarbeide med andre berørte parter gjennom et bredt sammensatt faglig rådgivende utvalg bestående av bl.a. grunneiere, andre særlig berørte offentlige organer, som for eks. næringsliv, frivillige organisasjoner, bl.a. Natur- og miljøvernorganisasjoner, og samiske interesser der det er relevant.

Nasjonalpark-/verneområdeforvalter

Sekretariatet for styre utgjøres av nasjonalparkforvalter/verneområdeforvalter. Forvalteren skal ansettes av fylkesmannen. Gjennom sin tilknytning til fylkesmannens fagmiljø vil forvalteren bidra til et bredere kunnskapstilfang i forvaltningen av verneområdene. Ansettelsen av forvalteren vil skje i nær dialog med styret.

Forvalteren vil være underlagt verneområdestyret i forhold knyttet til forvaltningen av verneområdet. **Forvalteren skal fortrinnsvis ha sin kontorplassering geografisk i nær tilknytning til det aktuelle verneområdet. Målet er at forvalteren skal inngå i et faglig fellesskap gjennom oppbygging av lokale/regionale forvaltningsknutepunkt som der det er hensiktsmessig, blir knyttet til nasjonalparksentre eller andre typer naturinformasjonssentre. Forvalteren forutsettes her samlokalisert med andre fagpersoner knyttet til verneområdet, som for eksempel personell fra Statens naturoppsyn (SNO) og naturveiledere.**

Etablering av ny forvaltningsmodell

Miljøverndepartementet har som mål å etablere den nye modellen for de kommunene som ønsker det i løpet av 2010.

Første ledd i etableringen vil være å opprette styrer for nasjonalparker og andre store verneområder og verneområder i sammenheng som grenser opp mot hverandre.

Prioritet vil bli gitt til de områdene som har vært med i forsøksordningen og de senest etablerte nasjonalparkene/større verneområdene. For enkelte av nasjonalparkene vil det bli vurdert inntil videre å videreføre særskilte forvaltningsordninger som er etablert. For alle områder vil eksisterende forvaltningsordninger bli opprettholdt inntil ny modell er etablert.

Når styrene er på plass, vil ansettelse av forvaltere skje så raskt som mulig innenfor gjeldende budsjetterammer. Lokalisering av forvaltningsknutepunktene vil bli drøftet med utgangspunkt i innspill fra bl.a. styrene. Inntil knutepunkter er utpekt, vil forvalterne fortrinnsvis bli lokalisert hos fylkesmannen.

Nærmere om nasjonalpark-/verneområdestyrene

Et vilkår for at lokal forvaltning kan etableres, er at flertallet av berørte kommuner som har et eller flere verneområder innenfor sine grenser, ønsker å delta i forvaltningen av verneområdet/verneområdene gjennom et styre som omtalt over.

Dersom flertallet ikke ønsker å forvalte verneområdene gjennom en slik ordning, skal fylkesmannen fortsatt være forvaltningsmyndighet.

Sammensetning av styret

Styret velges av kommunestyrene og skal bestå av en representant fra hver av kommunene. Styret bør primært bestå av ordførere eller andre folkevalgte/kommunestyrerepresentanter i kommunen. I tillegg skal fylkestinget oppnevne politisk representant fra berørte fylkeskommune.

Andelen av eventuell samisk representasjon i styret skal vurderes ut i fra områdets betydning for samisk kultur og næringsutøvelse. Dersom kommunen har synspunkter på hvordan den samiske representasjonen i styret kan ivaretas, mottar jeg gjerne synspunkter på dette. Miljøverndepartementet vil etter samråd med Sametinget ta den endelige beslutningen om samisk representasjon i de aktuelle styrene.

Det skal også vurderes om et styre kan ha forvaltningsansvar for flere verneområder. Dersom et større verneområde bare omfatter en kommune, kan det eventuelt settes sammen et politisk, kommunalt styre med fylkespolitisk og eventuelt samisk representasjon.

Ved oppnevning av styrene forutsettes det at kravene til kjønnsfordeling, jf likestillingsloven § 21, blir lagt til grunn.

Opprettelse av styrene

Beslutningen om å opprette styrene tas Miljøverndepartementet. Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning vil bistå i konstitueringsprosessen av styrene gjennom innkalling til møter, tilrettelegging for valg av leder osv. Miljøverndepartementet tar sikte på at styrene kan etableres fra mars – april 2010.

Styrets oppgaver

Styrets oppgave er å være forvaltningsmyndighet for nærmere bestemte verneområder. I grove trekk innebærer dette å fatte beslutninger knyttet til vernebestemmelsene, gjennomføring av tiltak som tilrettelegging for bruk, informasjons-, og skjøtselstiltak, og i samarbeid med SNO bidra til lokal forankring i gjennomføringen av tiltakene. Der det er aktuelt, skal styret utarbeide og rullere forvaltnings-/skjøtselsplaner som skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning. I forbindelse med delegering av forvaltningsmyndighet til styrene vil departementet utarbeide en konkret oversikt over ansvar og oppgaver som tillegges styret.

Miljøverndepartementet vil i samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning og fylkesmennene bidra med veiledning og opplæring av styrene. Departementet vil senere komme tilbake til opplegget for dette.

Klagebehandling og mulige sanksjoner

Miljøverndepartementet vil være klageinstans for vedtak fattet av styret. Klagesaken vil bli forberedt av Direktoratet for naturforvaltning. Fylkesmannen kan påklage vedtak fattet av styret, jf. Naturmangfoldloven § 62.

Fordi forvaltningen av verneområder handler om å oppfylle nasjonale og internasjonale forpliktelser, skal statlige myndigheter gripe inn dersom forvaltningen ikke er i samsvar med naturmangfoldloven og formålet med vernet. Dette kan gjøres ved at statlige myndigheter instruerer styret, omgjøre vedtak som er truffet eller ved at delegert myndighet trekkes tilbake, jf. forvaltningsloven § 35 og naturmangfoldloven § 67.

Nærmere om ansettelse av forvaltere og etablering av forvaltningsknutepunkt

Det legges opp til utlysning og ansettelse av nasjonalpark-/verneområdeforvaltere innenfor de budsjetttrammer som foreligger, så snart styrene er etablert. Det skal etableres god dialog mellom fylkesmannen og styrene i tilsettingsprosessen.

Miljøverndepartementet vil komme tilbake til nærmere konkretisering av denne prosessen.

Departementet forutsetter av forvalterne skal ha god naturfaglig kompetanse. Forvalteren skal bistå styret slik at forvaltningen av verneområdene skjer i samsvar med nasjonale og internasjonale mål og forpliktelser, naturmangfoldloven, verneforskriftene og statlige retningslinjer for forvaltning. Forvalterens kompetanse bør så vidt mulig være tilpasset de enkelte verneområdene.

Det forutsettes at forvalteren inngår i et fagmiljø. Det skal derfor bygges opp lokale/regionale faglige fellesskap knyttet til nasjonalparksentre eller andre typer naturinformasjonssentre hvor forvalteren samlokaliseres med andre fagpersoner knyttet til verneområdet. Miljøverndepartementet vil ta den endelige beslutningen om hvilke eksisterende sentre som skal utvikles til knutepunkt, og hvor det eventuelt skal etableres nye sentre som vil få en knutepunktfunksjon. Departementet vil fatte sin beslutning om lokalisering av knutepunktene bl.a. på bakgrunn av innspill fra styrene.

Økonomiske konsekvenser

Finansiering av ordningen vil skje gjennom bevilgninger over **statsbudsjettet**. Det forutsettes ikke kommunal finansiering av forvaltningsordningen. Når ordningen er etablert, vil bevilgningene til verneområdeforvaltere bli overført til kap. 1510 - Fylkesmennene som øremerkede midler, mens driftsbevilgningene til styrene fortsatt vil sortere under Miljøverndepartementet over budsjettet til Direktoratet for naturforvaltning.

Lokal Agenda:

Søke miljøverndepartementet om iverksetting av naturmangfoldloven for Lofotodden nasjonalpark.

Informere Fylkesmannen og miljøverndepartementet om ønsket nasjonalparkstyre og valgte styremedlemmer.

Dessuten må det informeres om forvalterens kontorplassering i et faglig miljø, lokalisert til Lofotodden nasjonalparksenter / Lofoten Malstrømsenter i det verneverdige/fredede fiskeværret Å ved Lofotvegens endepunkt og nær opp til Lofotodden nasjonalpark.

Målet er at forvalteren skal inngå i et faglig fellesskap gjennom oppbygging av et lokalt/regionalt forvaltningsknutepunkt som blir knyttet til nasjonalparksenteret og andre typer natur- og kultur informasjonssentre – og at forvalteren forutsettes samlokalisert med andre fagpersoner knyttet til verneområdet; som personell fra Statens naturoppsyn (SNO), natur- og kulturveiledere, lokal miljø- og tiltaksledelse for «Lokal Agenda», prosjektledere, lokalt reiselivs- og kulturutviklingskontor, avd. ledelsen for Museum Nord/Norsk Fiskeværsmuseum osv.

Det gamle Fiskeværret Å søkes samtidig etablert som Nasjonalpark-landsby.

Side •
26 •

Til informasjon: Salten regionråd svarte på brevet fra Miljøverndepartementet i 2010 og har fått ansatt tre statlige områdeforvaltere og oppnevnt et interkommunalt styre for nasjonalparkene i Salten. Arbeidssted er Nordland nasjonalparksenter på Storjord. Nasjonalparkstyret består av representanter fra 8 kommuner og to samiske reinbeitedistrikter. Det er dette styret som forvalter områdene, vedtar forvaltningsplaner og har egne midler til skjøtsel. Vega kommune fikk også oppnevnt en områdeforvalter og områdestyre for naturreservatene i 2011.

*Reinevatnet
- et av verdens dypeste
i forhold til overflate-
arealet. Her ligger flere
ørnefangsthytter, som
på Hell og i Refsvika.*

9 Statens Naturoppsyn (SNO) Lofotodden Nasjonalpark Å

En fremtidig Lofotodden Nasjonalpark med randsoner på og ved Moskenesøya omfatter et sårbart naturmiljø på hav og land, samt et stort antall bosettingsspor og faste kulturminner som trenger tilsyn og skjøtsel. Her vil vi nevne noen eksempler.

Natur:

- Erosjon og forsøpling av sandbakker og strender mot Norskehavet
- Fuglereservater
- Sårbar natur, og turløyper utsatt for særdeles stor ferdsel
- Stor ulykkesfrekvens i fjell og på hav.

Kultur:

- De avfolkede fiskeværene/fiskerbondegårdene Ånstad, Tuv, Hell, Refsvika, Hermansdalen, Bunes, Horseid, Kvalvika N.og S., Stokvika og Mulstøa.
- Faste kulturminner som trenger tilsyn. (Se Kulturminneplan for Lofoten.)
- Her vil vi særlig nevne hulene med hulemalerier, og spesielt Kollhellaren (Refsvikhula) hvor det er iverksatt særskilte beskyttelsestiltak for bergkunsten. (Jf. egen omtale.)

SNO Å - kontor for Lofoten/Vesterålen

- Derunder Lofotodden Nasjonalpark, Verdensarv Lofoten, Møysalen Nasjonalpark, naturresevater og landskapsvernområder.
- Vi ber om at Direktoratet for naturforvaltning (DN)/Statens Naturoppsyn (SNO), gjerne i samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet(Klif) etablerer et lokalt SNO-kontor som del av et nasjonalparksenter på Å i Moskenes.
- Kontoret bør betjenes av personale som også har gode lokalkunnskaper, spesielt innen natur- og kulturfeltet, samt erfaring og dyktighet i buk av fjell, strand og hav. Kontoret bør ha tilgang til egen hurtiggående båt, sjøvant mannskap og dykkerteam.
- Vi har i det siste sett økende ulovlig besøk til Kollhellaren og hulemaleriene, ulovlig jakt og ferskvannsfiske samt tiltakende forsøpling av strendene mot Norskehavet. Ulovlig ilandstigning i fuglereservatene er også observert. I august 2011 under miljøvernministerens besøk og befaring informerte ordfører Geir Wulff-Nilsen spesielt om problemene knytte til Kollhellaren på Lofotodden.
- Tilnærmet krisetilstander på Lofotodden, krever at vi må ha en ordening på plass sommeren 2012. Midler må skaffes for innleie av oppsyn fra mars til oktober 2012.
- Ministeren lovte å kontakte DN, for å få engasjert en midlertidig SNO – person, fram til ev. nasjonalparkstatus var oppnådd.

Her følger en del uttalelser fra seminaret den 4.11.11:

- Hanne Jakhelln ved fylkeskommunens kulturvernavdeling: Hulene med hulemaleriene er vesentlige kulturminner. Regelverket er OK i forhold til kulturminneavdelinga i fylket. Ytterligere skadeverk må hindres. Ta kontakt med Vega SNO-kontor. Det har kanskje verdifulle

tips å komme med. Finn rett ansvarsfordeling mellom kommunen og andre.

- Roar Høgsæt, Fylkesmannen i Nordland: Kun et SNO-kontoret i Bodø er ikke tilstrekkelig for også å dekke Lofoten og Vesterålen. I dag kan Kollhellaren bare dekkes hvis dette SNO-kontoret har kapasitet. Legg inn bestilling av lokalt SNO-oppsyn ved verneutredningen. Saken bør også bringes til kulturområdeansvarlig i fylkeskommunen som så tar den videre til SNO i DN via Egil Murud og Riksantikvaren.
- Olav Nord-Varhaug ved Direktoratet for naturforvaltning: SNO-kontorene skal også drive oppsyn etter kulturminneloven. Kun to SNO-stillinger er lagt inn i statsbudsjettet for 2012; en i Oppland og en i Troms.
- Ottar Schiøtz på spørsmål fra Roar ang. utgifter til SNO-funksjon for 2012; anslagsvis kr 150000 for å dekke innleid SNO - kapasitet.

I følgende notat drøfter Fylkesmannen mulighetene for å tilføre Lofoten og Vesterålen, med Møysalen Nasjonalpark(np) , naturreservater(nr), landskapsvernområder(lvo) – og mulig framtidig Lofotodden Nasjonalpark og Verdensarv Lofoten, et sterkere forvaltningsregime/ naturoppsyn.

NOTAT - Fylkesmannen

SNO. Oppsynsbehovet i verneområder i Lofoten og Vesterålen inkludert Møysalen nasjonalpark og landskapsvernområde, samt behovet for lakseoppsyn

Lofoten og Vesterålen er to geografiske områder som strekker seg i luftlinje 550 km fra Røst i sør til Andøy i nord. Områdene består av 12 kommuner og er på totalt ca. 21 900 km². Det finnes 43 naturreservat, 7 landskapsvernområder, 1 nasjonalpark og 1 artsfredningsområde i regionen. Samlet areal for disse områdene er ca. 507 km².

Noen viktige momenter for vurdering av oppsynsbehovet i regionen:

- Vesterålen og spesielt Lofoten har høyt press av besøkende spesielt i sommerhalvåret. Bare i Lofoten er det over 600 000 overnattingen i sesongen. Flere av verneområdene ligger i tilknytning til vei og befolkningscentre og det er behov for mye oppsyn spesielt i sommerhalvåret
- I de verneområdene som ligger i tilknytning til vei er det problem med ulovlig motorferdsel. Dette gjelder strandområder som har et lett tilgjengelig terreng.
- Mange av verneområdene ligger slik at det kreves båt for å besøke disse (26 områder). Dette gjelder blant annet flere av de store fuglefjellene for det norske fastlandet. Dette er svært viktige områder med ferdselsforbud hvor det er viktig å kunne følge med spesielt i ferdselsforbudsperioden. Alle landskapsvernområdene (5 stk) har fritidsbebyggelse og er gamle kulturlandskapsområder hvor det er behov for oppsyn, økt kunnskap om og gjennomføring av skjøtsel.
- Møysalen nasjonalpark og Møysalen landskapsvernområde dekker et totalareal på 118,5 km². Truslene mot verneverdiene i Møysalen er i første rekke økt ferdsel. I tillegg ligger det flere fritidsboliger i landskapsvernområdet. Dette fører til forvaltningsmessige utfordringer både innenfor verneområdene og ved innfallsportene utenfor. Grunnet arealet på Møysalen og fremkommeligheten i verneområdet er det arbeidskrevende for oppsynet

å overvåke Møysalen NP og LVO i tillegg til andre verneområder i Lofoten/Vesterålen. I tillegg ble forvaltningsplanen for Møysalen NP og LVO sendt til DN for endelig godkjenning januar 2011. Når planen er endelig vedtatt vil det føre til flere arbeidsoppgaver for oppsynet.

- Skogvoll naturreservat på ca. 55 km² er et RAMSAR-område med store konsentrasjoner av hekkende og trekkende fugl. Ferdigstilling av forvaltningsplan krever økte ressurser i forhold overvåking og oppfølging av tiltak. I tillegg er Røstøyan (nr og lvo) vedtatt som nytt RAMSAR – område for regionen.
- I oppstartsfasen på arbeidet med forvaltningsplan for Røstlandet naturreservat i Røst kommune kom det fram at det foregår utstrakt slipp av hunder i hekkeperioden og jakt i reservatet pga. manglende oppsyn i området
- Lofoten og Vesterålen har mange vassdrag med oppgang av laks, sjøørret og sjørøye. Av Nordlands ca. 250 vassdrag med bestander av anadrome laksefisk befinner ca. 90 seg i Lofoten og Vesterålen. Spesielt har regionen en stor andel av fylkets laksevassdrag. I overkant av 40 % av Nordlands 90 vassdrag med bestander av laks befinner seg i denne regionen. Det store antallet vassdrag med bestander av anadrome laksefisk, den lange kystlinja og et til dels omfattende ulovlig fiske gjør at behovet for lakseoppsyn i Lofoten og Vesterålen er stort.
- Regionen har gode bestander av "samleverdige" rovfugler som havørn, kongeørn, jaktfalk og vandrefalk. Kongeørn er registrert som skadegjører på sau. En rekke rødlista våtmarksfugler forekommer regelmessig innen regionen. I tillegg til de artene som finnes i fuglefjellen har denne regionen også forekomster av rødlistearter knytta til ferskvann. Den nordlige underarten av svarthalespove (EN på rødlista og prioritert art) har sine viktigste forekomster i regionen.

Selv om vi i Nordland har mange og til dels store utfordringer innen naturoppsynet mener vi at Lofoten/Vesterålen er den regionen som er svakest bemanna. En oppsynsstilling lokalisert til Bodø med arbeidsfelt/ansvarsområde både i Salten, Ofoten i tillegg til Lofoten og Vesterålen representerer et arbeidsomfang som umulig kan gjennomføres forsvarlig.

Fylkesmannen ønsker derfor at den første "frie" SNO-stillingen som kan legges til Nordland fylke blir prioritert til Lofoten/Vesterålen. Det er her ønskelig med en oppsynsperson som i tillegg til det rent oppsynsmessige, også har gode kvalifikasjoner innen moderne arbeid med Biologisk Mangfold.

Lokal agenda

Oppfølging av SNO-saken gis høgste prioritet.

10 Fiskerienes betydning og framtid i Moskenes

Dette går fort; hovednæringa vår gjennom 1000 år er i kraftig tilbakegang.

Moskenes har alltid vært en særdeles ensidig fiskerikommune. Vårt landskap og beliggenhet ga ikke muligheter for så mange andre næringer.

Fra 1905 kom Moskenes, som en av de aller første kommunene i Nordland i gang med motorisering av fiskeflåten, og så sent som i 1980 var vi landets mest fiskeriavhengige kommune.

Side •
30 •

Nå, i september 2011 forsvant den nest siste selvstendige kystfiskeren, fra fiskeværret Å. Tind har ingen igjen, og på Sørvågen, Moskenes, Reine og Hamnøy er det svært få små fartøy igjen. Men noen større kystfiskefartøy har ennå tilhørighet og leverer en del av sine fangster lokalt.

Vi har mistet rettigheter, kvoter, fiskere, fiskebåter, fiskebruk og fiskeindustri i omfattende grad- grunnet bl.a. teknologisk utvikling, politisk styring og strukturering.

Omkring 1950 kunne vi telle 22 fisketilvirkere i Moskenes ifølge bøkene «Våre fisketilvirkere i Lofoten og Vesterålen» (Stokmarknes Aktietrykkeri 1949) og «Det norske næringsliv» (Nordland Fylkesleksikon, Bergen 1954).

I dag har vi kun fem fiskebruk igjen i kommunen. I de fleste av våre fiskevær; Å, Tind, Bogen, Sørvågen (2), Moskenes (1), Reine (1), Anøy, Sakrisøy, Ole-Nilsøy og Hamnøy(1) har vi ingen eller kun få aktive fiskebruk igjen. (I parentes, antall bruk per 2011)

Siste sjøver for båten "Fire brødre" og de to siste Reielser fra Å?

Veksten i turistnæringa har gitt oss en viss liten kompensasjon for tapte arbeidsplasser og inntekter. Men også turismen er avhengig av en levende fiskerikultur.

Tilbakegangen i antall båter og fiskere har også gitt negative utslag her, der blant annet de siste aktive fiskerne – innen aktivitets- og kulturturisme-tilbudet: «Fiskebåtferie Lofoten» og «Fisker for en dag» 1987-2011, avsluttet nå i år. Slik mister vi i tillegg verdifulle kulturbaserte basistilbud.

Hvordan kan vi for eksempel jobbe effektivt for fritt fiske for mindre fartøy, og samtidig bedre betingelsene og mulighetene for de lokale fiskebrukene?

Hvis vi vil benytte en ev. nasjonalparkstatus i denne jobben, bør vi nok legge fram lettfattelig og slagkraftig argumentasjon, belagt i tilgjengelig forskning.

Vi må arbeide for at en nasjonalpark med programfestet ivaretagelse av flåten og den lokale fiskerikulturen, skal gi oss mulighet til særordninger for lokale fiskerier – ordninger som etter hvert også kan iverksettes i andre små fiskerisamfunn langs norskekysten.

Lofotodden nasjonalpark kan bli nr. 2 i landet ut mot åpent hav. Derfor skal utredningsarbeidet være preget av arbeidet med sikring av fiskeriene og bosettingen. Nasjonalparken er foreslått å ligge på Moskenesøyas sørvest- og ytterside.

Moskenes og Afrikas horn

Globalt blir fisk og andre råvarer stadig mer verdt både for oss her heime og for de andre 7 milliarder menneskene som lever på denne kloden. Men nå kjøpes retten til fiske ut av lokalsamfunnene. Spekulanter overtar og selger den videre. Sei- og skreistimene på «skallan og klakkan» blir privat eiendom. Vi håper ikke at politi og kystvakt snart må holde lokalbefolkningen unna havet også her i Moskenes.

Mister vi retten til å drive yrkesaktivitet på hav og land, samtidig som råvarespekulantene drive prisene i været, kan det fort bli dyre fiskemiddager også for oss som bor her.

Dette er hovedårsaken til sultkatastrofen på Afrikas horn i følge "FNs spesialutsending for retten til mat" år 2000-2008: Jean Ziegler. Spekulanter fikk herredømme over vanlige folks økonomi og produksjonsliv – så kom også krigen og tørken.

Piratvirksomhet, der lokalbefolkningen kriminaliseres og angriper stortrålere og andre skip for å skaffe seg mat og penger, som i Chile, Somalia, Kenya osv. må ikke bli måten å livberge seg på her på kloden.

Hva så med Moskenes?

Her i Moskenes og Lofoten tvinger stadig større kapitalkrav, mer komplisert og fordyrende regelverk, mannskapsmangel osv. selvstendige og aktive fiskere med viktig kunnskap ut av næringa.

Dyre kvoter og store krav til egenkapital stopper nyrekruttering. Og vi får forgubbing i næringa og bygdene fordi ungdom velger arbeid der de gis bedre lønns- og arbeidsforhold.

Vi må nok frykte at uten fiskeri; ingen bosetting, turisme eller annet næringsliv. Moskenes kan heller ikke leve på nasjonalpark- eller verdensarvstatus alene.

Norges Kystfiskarlag uttaler følgende

Kystfisket og bosettingen under press: Det tradisjonelle kystfisket og kystressursene er i dag gjenstand for økende press. Dette som følge av blant annet ressursfordeling, kostnadsdrivende og gjeldsoppbyggende strukturtiltak, innføring av fri lengdeutforming som har lagt til rette for at en stadig økende flåte av havgående "kystfartøy" kan fiske på kystflåtens ressursgrunnlag, og en forskyving av kvantum fra små til større fartøy. Stadig færre kystfartøy, gjeldoppbygging, rekrutteringssvikt, til dels økt press på lokale ressurser, og en utvikling der fiskerettigheter samles på stadig færre hender og sentraliseres er en konsekvens av denne utviklingen, i tillegg til en generell nedbygging av tradisjonelle fiskerisamfunn med blant annet svikt i bosetting og sysselsetting. Svikt i lokale ressurser og /eller vernetiltak som følge av mangelfull forskning/bestandsdata, eksempelvis kysttorsk er en annen relevant problemstilling.

Side •
32 •

Arealkonflikt: En opplever også et økende press fra "nye" næringer som ønsker tilgang til kystflåtens fangstområder. Omfanget av arealkonflikter er økende både i forhold til oppdrett, seismikk, havenergi og petroleumsvirksomhet generelt, og det er en reell fare for at spesielt den mindre kystflåten med begrenset mobilitet, kan bli fortrengt. Samtidig er konsekvensene av denne typen virksomhet for kystressursene, vandringsmønster, gyting og yngelvandring m.v ikke tilstrekkelig klarlagt. Arealkonflikter kan også gjøre seg gjeldende i forhold til tilgang på buer/kaier og næringsareal, spesielt i områder med økt konkurranse fra blant annet reiselivet.

Kystfiskeriene er grunnleggende for bosetting og sysselsetting også i de kystsamfunn som berøres av en eventuell nasjonalpark. Å ivareta hensynet til denne flåten vil derfor være avgjørende for den fremtidige utviklingen i området. En friere regulering for den mindre kystflåten og en prioritering av kystflåten i ressursfordelingen i tråd med Norges Kystfiskarlags reguleringskrav anses i så måte å stå sentralt.

Det vises i den forbindelse til landsstyrevedtak av 20. oktober 2011 som klargjør Norges Kystfiskarlags overordnede prinsipper for regulering (vedlagt).

Det er videre avgjørende at de arealer som i dag benyttes til fiskerivirksomhet også i fremtiden kan forbeholdes slik aktivitet.

Norges Kystfiskarlag støtter for øvrig prinsippet om at "**nærhet gir rett**". Det vises i den forbindelse til følgende uttalelse/vedtak fra landstyret i Norges Kystfiskarlag datert 20. oktober 2011:

Hva kan Lofotodden nasjonalparken bety for kystfisket?

Høringsuttalelse fra Norges Kystfiskarlag:

Norges Kystfiskarlag vil understreke betydningen av at en eventuell nasjonalpark på yttersida av Lofoten (Moskenesøy/Flakstad) ikke medfører hindringer for videreføring og utvikling av fiskerivirksomheten i området. Det forutsettes at etableringen vil bli gjenstand for en formell høringsrunde der de berørte aktører herunder fiskerinæringen, gis anledning til å uttale seg til de konkrete elementer i planene. Det anses videre hensiktsmessig at næringen

lokalt i størst mulig grad involveres i planprosessen for å sikre lokal forankring og legitimitet, samt trygge at fiskerinæringens interesser ivaretas.

Med dette som utgangspunkt ser Norges Kystfiskerlag i utgangspunktet positivt på planene om etablering av en nasjonalpark i det aktuelle området. Det er ønskelig at en nasjonalpark kan bidra til å sette positivt fokus på fiskeressursene og kystfiskerienes betydning i de berørte områdene.

Fylkesmannens uttalelse:

I selve nasjonalparken gis det få begrensninger, men snarere en del fordeler for kystfisket. Av Fylkesmannens punkter kan følgende være interessant for fisket:

Fiske og fangst. Det vil ikke bli restriksjoner sett i forhold til dagens fiskerivirksomhet. Vern regulerer ikke tradisjonelt fiske. (unntak i noen fuglereservater hvor garn inntil områder med dykkende fugl kan ha restriksjoner, gjelder ikke i nasjonalparker)

Oppdrett av fisk. Innenfor nasjonalparker er det forbud mot oppdrett, men det kan gis dispensasjoner i forhold til for eksempel skjellanlegg og andre anlegg som ikke medfører store installasjoner over overflata. Oppdrett av fisk kan ikke påregnes tillatt.

Løsmasser og steinmateriale. Uttak av masser i sjøen for eksempel skjellsand er tvilsomt om det skjer i strandsonen. Om bunnen vernes vil også uttak av skjellsand på dypere områder forbys. Om det er aktuelle områder for slike uttak kan det være greit å få en vurdering om dette berører store områder/verdier da vern da kan være negativt i forhold til dette.

Reiseliv: Nasjonalparkstatus kan bidra til bygging av merkevarer for reiselivet og sikre at miljøverdiene som en vil by på blir sikret. Men samtidig vil vern være til hinder for bygging av større reiselivsinstallasjoner i verneområdet. Med dette mener jeg at det ikke vil kunne bygges utleiehytter, serveringssteder osv. Ut fra erfaring kan det tilrettelegges for ferdsel i områder for å vise fram verdiene. Det er viktig at interesse for slik tilrettelegging kommer fram i selve verneprosessen slik at forskriftene tilpasses eller at det allerede ved vedtak av vern står at det skal kunne gis tillatelse til for eksempel **flytebrygge/nødvendig kai** for å kunne komme på land. Det er også mulig å tilrettelegge for noen besøkspunkter hvor det informeres om verdier, hensyn folk må ta til miljøverdier når de bruker områdene osv. Slike besøkspunkt kan om de er med i utredningen også ha nødvendige tekniske installasjoner.

Motorferdsel: Motorferdsel på sjø blir ikke begrenset.

Havvindmøller. Om det er interesse for dette bør det utredes omfanget da **vern vil hindre dette** og kommunestyret da må vurdere ulempen med vern i forhold til denne interessen. (Så vidt jeg vet, er dagens vindmøller så utsatt for skader ved turbulent vind at det neppe er aktuelt i Moskenes, fjell gir uheldig turbulens). **Havmøller** (tidevannsmøller) som synes på overflata kan også bli vanskelig å få etablert. Om store havområder skal med i verneutredningen er dette en interesseavveining som kan være viktig for kommunestyret.

Olje. Synlige oljeinstallasjoner vil ikke bli tillatt i en nasjonalpark.(I Junkerdal nasjonalpark

er det åpnet for gruvedrift om det driftes fra arealer utenfra uten å påvirke arealene på overflata.)

Lokal agenda:

Mange forhold truer de lokale fiskeriene som basisnæring. Arealkonflikter kan oppstå både på land og hav.

Det blir særlig viktig å verne fisket og kvalfangsten i forhold til vind- og tidevannsmøller, oljeinstallasjoner og utslipp i vandringsområdene for fisk, egg og yngel – og i farlei og fangstområder.

Oljevernbase: De framherskende vindretningene i området er fra sør og sør-vest. Ved utslipp fra eksisterende og ev. fremtidige oljeinstallasjoner, er det særlig viktig å begrense skadevirkningene før utslippene når selve Lofoten-bassenget. Derfor skal det arbeides med å etablere en oljevernbase så nær Lofotodden som mulig; i Malstrømsenteret på Å.

Skal etablering av nasjonalpark, med økt helårsturisme gi sterk nok effekt for arbeidsplasser og bosetting i fiskeværerne, må nasjonalparkutredningen også omfatte bevaringen av levende lokal fiskeri- og fangstkultur. Næringa skal beskyttes og støttes, og utredningen skal drøfte argumenter for et friere lokalt kystfiske.

Dette kan bli et langt løp. Selv om norske myndigheter måtte være positive, kan EU og EØS-avtalen stå i vegen for en del effektive tiltak.

Side •
34 •

De gode fiskeforekomstene og flotte sandstrendene på yttersida av Moskenesøya har fram til i dag vært forbeholdt fiskeri- og reiselivsnæringa. Nå er områdene også interessante for energiproduksjon - fra tidevann, vind, olje og gass.

Foto: © Robert Walker

11 Reiseliv og friluftsliv

«Sagnet om Aleksander den store er et bilde av menneskeånden selv - uavlatelig søkende, aldri stengt av noen grenser, i evig jag; høyde etter høyde, dyp etter dyp – alltid videre, videre, videre. Åndenes verden kjenner ikke rom, og kjenner ikke tid». (Frithjof Nansen i «Nord i tåkeheimen»)

Vi er alltid på «reise»; søkende etter tilhørighet, nye opplevelser, læring og forstand. Dette er grunnlaget for vår reiselivssatsing:

Målsettinger for reiselivet i Moskenes

Fra slutten av 80-tallet utviklet det seg følgende erkjennelse som fra 1993 la grunnlaget for vedtatte målsettinger og satsinger i Moskenes:

Vår natur, kultur og egenart blir stadig mer attraktiv. Aktivitets-, lærings-, helse- og opplevelsestilbud knyttet til "det rene, det skønne, det spesielle, det ekte og det opprinne-
lige" ønskes i stadig sterkere grad av de reisende. Å ta vare på miljø og særpreg sammenfaller derfor godt med ønsker i markedet. Dette vil vi ta hensyn til under utviklingen av **vårt reiselivsprodukt** som tilbud til **våre gjester**.

Attraktiv men sårbar: Gjennom bærekraftig bruk av natur, kultur og menneskelige ressurser, kan vi utvikle en konkurransedyktig, sterk og lønnsom reiselivsnæring. Området skal utvikles til et "grønt reisemål" med natur- og kulturvennlig turisme. Vi vil sette inn tiltak for å hindre at denne attraktive og sårbare delen av Lofoten om få år ligger igjen som et "utbrent reisemål."

Nasjonalpark vil trekke flere turister. F.eks. båtturene på det idylliske Ågvatnet, kan gi oss mange overnattingsdøgn.

Følgende ti punkter ble vedtatt av Moskenes kommune og lagt til grunn for reiselivsutviklingen:

1. Reiselivet skal skaffe arbeidsplasser og inntekt. Det er viktig å overvåke og styre utviklingen for å bevare levende natur, samfunn og næringer.
2. Lokalsamfunnene må selv styre utviklingen i området.
3. Vi er innstilt på å iverksette nødvendige tiltak dersom utvikling fører til uakseptabel påkjenn- ing for befolkning og natur.
4. Vi begrenser utviklingen til det som er ønskelig, ikke til det som er gjennomførbart.
5. Vi beholder kontrollen over vårt areal. Vi går inn for en aktiv planleggings- og arealbrukspolitikk for å sikre lokal kontroll over utnyttningen av over våre arealer.
6. Utbygging av eksisterende bygg/anlegg og infrastruktur skal for å hindre overbelastning tilpasses de overordnede målsettingene.
7. Vi tar vare på natur og landskap på en virkningsfull måte. Vi vurderer oppretting av verneområder for natur og sørger for at miljø- og kulturvernmyndigheter kan delta i styring og planlegging.
8. Vi vil motstå faren for ensidig næringsutvikling og over-avhengighet av turistmarkedet. Vi går inn for en styrking av andre næringer som fiskeri- og jordbruksnæringa m.fl. og for deres samarbeid med reiselivet.
9. Et prinsipp i reiselivsutviklingen i vårt område er hensyn og støtte til særpreget i fri natur og lokal kultur. Vi forventer at våre gjester godtar dette prinsippet. Vi tar vare på og fremmer vår arkitektur, vårt håndverk, vår kunst, vårt språk, våre skikker og vår mat.
10. Vi skal sørge for informasjon til alle interesserte: Lokalbefolkning, turistnæringen, politikere og turister. Vi skal prøve å vinne deres støtte for en sosial ansvarsfull og naturvennlig atferd.

Se www.lofoten-info.no

Rundt 100 000
cruisepassasjerer går i
land i Lofoten.
Ca. 10 000 av disse
kommer til Moskenes.

Reiselivet i vekst – nye oppgaver og muligheter

Vi konstaterer at reiselivet i Lofoten og Moskenes fortsatt er i sterk vekst og nå er blitt vår nest viktigste næring. Det er naturen, innbefattet kultur historie og bosetting som trekker turister til Norge – her har Lofoten etablert seg som en betydelig nasjonal reiselivsmagnet.

1. Samtidig som Lofoten er utredet som kandidat på *FNs Verdensarvliste*,
2. er området utpekt som pilotområde for *nasjonalt kulturminneprosjekt* og
3. *nasjonalt kystkulturprosjekt* ("Den verdifulle kystkulturen"), der Å er et satsingssted.
4. Lofotodden på Moskenesøy er under vurdering som landets første *kyst-nasjonalpark mot det åpne Norskehavet*.
5. og "*Nasjonale Turistveger*" (E 10 i Lofoten) har endepunkt på Å, med utsikt over Moskstraumen (Malstrømmen) - der egne informasjonstiltak planlegges.

Disse prosjektene vil i stor grad fokusere på verdiskaping og konfliktløsning mellom bruk og vernehensyn - og bør søkes profilert gjennom samlokalisering i felles informasjonsbygg på Å; *Lofoten Malstrømsenter* for natur- kulturstudier, forskning, forvaltning og formidling. (Se www.lofoten-info.no/maelstrom)

• Side
• 37

Turisme er en viktig næring i Moskenes. Turistnæringen i Lofoten er i vekst, med hele 38% flere ansatte i denne bransjen i 2008 sammenlignet med 2001. Overnatting, servering og opplevelser gir flest arbeidsplasser i turismen.

De fleste turistene til Moskenes, kommer med bil fra nabokommunene eller ferje fra Bodø. Blir Lofotodden nasjonalpark realisert vil dette sannsynligvis øke antall turister og sette høyere krav til regionens miljøvennlig utvikling. Det samme vil gjelde hvis kommunene i Lofoten lykkes med søknaden til UNESCO om verdensarvstatus.

Kommunen utarbeidet i 2011 en strategisk plan for opplevelsesbasert reiseliv i Moskenes. (Se digitalt vedlegg)

For tiden utredes mulighetene for både petroleumsutvinning, bygging av vindmølleparker og tidevannsmøller til havs. Med utgangspunkt i eksisterende kunnskap er det vanskelig å gi et endelig svar på om noe av denne aktiviteten kan la seg kombinere med nasjonalpark /verdensarvområde. Svarene på dette finnes kun delvis i «St.meld.nr.8 / 2010 - Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten». www.verdensarvlofoten.no

Fylkesmannen skriver følgende om nasjonalparken og reiselivet:

Nasjonalparkstatus kan bidra til bygging av merkevarer for reiselivet og sikre at miljøverdiene som en vil by på blir sikret. Men samtidig vil vern være til hinder for bygging av større reiselivsinstallasjoner i verneområdet. Med dette mener jeg at det ikke vil kunne bygges utleiehytter, serveringssteder osv. Ut fra erfaring kan det tilrettelegges for ferdsel i områder for å vise fram verdiene. Det er viktig at interesse for slik tilrettelegging kommer fram i selve verneprosessen slik at forskriftene tilpasses eller at det allerede ved vedtak av vern står at det skal kunne gis tillatelse til for eksempel flytebrygge/nødvendig kai for å kunne komme på land. Det er også mulig å tilrettelegge for noen besøkspunkter hvor det informeres om verdier, hensyn folk må ta til miljøverdier når de bruker områdene osv. Slike besøkspunkt kan om de er med i utredningen også ha nødvendige tekniske installasjoner.

Fritidshytter. I nasjonalparker er det ikke tillatt å bygge nye hytter. Eksisterende hytter kan vedlikeholdes. I nyere nasjonalparker er det åpnet for moderat utviding/forsiktig utviding av fritidsboliger. *I forstudiet kan kartlegging av eksisterende hytter/husvære innenfor aktuelt utredningsområde være aktuelt slik, at politikerne får oversikt over hvor mange som eventuelt kan få en slik begrenset restriksjon på utvikling av sine fritidseiendommer.* Framføring av kraftledning til hytter der det ikke er noen fra før kan heller ikke påregnes tillatt. En utredning bør kanskje også se på *hvor mange aktuelle hytteområder som eventuelt blir vernet mot nybygg ved eventuelt vern.*

Friluftsliv. Normalt regnes vern som en fordel for friluftsliv da området sikres mot bygging av hus, veier m.m. som kan være til ulempe for friluftsliv. Det kan også, *der det er behov for tilrettelegging av stier /sikring mot slitasje, gis støtte til slike tiltak.* Bygging av nye foreningshytter kan ikke påregnes.

Motorferdsel i land og på sjø: Motorferdsel på sjø blir ikke begrenset. Motorferdsel med båt i innsjøer kan bli begrenset. Kjøring med terrengsykler og lignende er ikke tillatt i nasjonalparker (Heller ikke ellers om en skal følge lov om motorferdsel i utmark). *Det kan gis dispensasjoner* for frakt av materiale/utstyr til hytter i verneområdet, men dette må veies opp mot terrengslitasje og alternative metoder for transport.

Kommentarer:

- Slik situasjonen synes å være i dag, har ikke kommunen regulert hytteområder eller andre større installasjoner i områder som vil ligge innenfor Lofotodden nasjonalpark.
- Jakt og fiske kan foregå som før; uhindret av vernet som nasjonalparken gir. Men ønsker vi å beskytte særlig sårbare områder, bør vi utrede dette. (Å-dalen?) Ved å aktivere jeger- og fiskeforeningen og opprette lokale jakt- og fiskekort, for eksempel i samarbeid med nasjonalparkstyret og forvalteren, kan mye oppnås.
- Stier, sikring og merking i fjellet utreder vi under eget turstiprosjekt.
- Motorferdsel i innsjøer foreligger det allerede lokale restriksjoner på. Det bør sjekkes om disse bør formaliseres bedre.
- Sightseeing- flygning med helikopter og småfly over øya, med betydelig støyforurensning, var for noen år siden et problem som skapte debatt. Kommunen sluttet deretter å gi landingstillatelser, samtidig som de gikk ut med henstilling om ikke å foreta slike overflygninger. Dette bør vurderes formalisert bedre gjennom utredningene.

Lokal Agenda

Vi vil skape ny virksomhet og kompetansearbeidsplasser med basis i lokalt særpreg og kunnskap vunnet gjennom de siste 20 års reiselivsutvikling, og vinne internasjonale markedsandeler ved å ivareta og satse på det som er vårt eget; der vi er unike og skiller oss ut fra andre reisemål.

Vi må være nøye med å få med lokale ønsker og planer i selve utredningen. Spesielt er det viktig å se nærmere på lokale konsekvenser i forhold til uthevingene i Fylkesmannens punkter, og i kommentarene ovenfor.

12 Rydding av strendene

Store mengder søppel driver stadig i land på strendene på Yttersida av Moskenesøy. I mai måned fra 1992 til 2009 har vi med turistgrupper ryddet strender på Hell og i Refsvika. Arbeidet er stort sett blitt utført av 20-30 borgerlige konfirmanter. I gjennomsnitt ca. 40 m³ søppel ble samlet inn hvert år.

Fra tidlig på 1990-tallet ble det også i den årlige turistguiden for Moskenes/Flakstad lagt inn oppfordring til turister om å ta del i oppryddingen av strender på Moskenesøya, der de samler søppel og sikrer det under garn eller lignende for senere avhenting. (Se www.lofoten-info.no)

I 2011 tok Aqua Lofoten/Coast Adventure AS Lofoten opp tråden igjen og gjennomførte en privat ryddeaksjon. 1040 kg ble samlet inn og ca. 300 meter strandlinje ryddet. Søpla ble fraktet til Reine med egne båter og levert til Lofoten Avfallsselskap (LAS)

LAS tok i 2011 initiativ til en vellykket ryddeaksjon av flere strender i Lofoten, bl.a. ved hjelp av helikopter. Vi har grunn til å tro dette vil fortsette i flere år framover.

Dessuten har skolebarn i mai måned gjennom minst 40 år ryddet søppel omkring i fiskeværerne

Lokal agenda

Nasjonalparkledelsen samarbeider med LAS om å organisere og gjennomføre ryddeaksjoner, der både lokalbefolkning og turister får delta.

Badeliv på den internasjonalt kjente Bunesstranda. La oss holde strendene rene

13 Vannkraft

Fylkesmannen skriver:

Naturressurser som vannkraft, mineralutvinning osv. vil ikke tillates. Men dere har vel rimelig god oversikt over om det kan være slike interesser som må avveies mot vern. Aktuelle vassdrag er vel bygd ut og geologien tilsier vel ikke at det er store mineralressurser i området.

Bakgrunn: Det er lang tradisjon for bruk av småskala vannkraft i Moskenes, og alt er ennå ikke utbygd. NVEs analyser viser at det er potensial for en moderat bygging av ny småskala vannkraft som vil kunne gi 5 GWh/år. Og vi produserer langt mer elektrisk kraft enn vi bruker.

Side •
40.

Vannkraftanlegg i Moskenes kommune produserer i snitt 20 GWh pr år. I følge NVE sine analyser har disse ennå et utbyggingspotensial på 3 GWh.

Elektrisitet i Moskenes er brukt i stor grad til alle stasjonære formål

-og representerer ca. to tredjedeler av det totale energiforbruket.

Industri (fiskeribedrifter) i Moskenes bruker til sammen ca. 2 GWh energi.

1/4 av energiforbruket i Moskenes er basert på fossile kilder (bensin, diesel og fyringsolje til veitrafikk, annen mobil- og skipstrafikk)

3/4 av energibruken er relatert til stasjonært forbruk, og dermed bare 1/4 relatert til transportformål.

3/4 av energibruken dekkes med fornybare energiresurser, og dermed bare 1/4 fra fossile brensel.

Den samlede energibruken i Moskenes er i følge SSB ca 30 GWh/år.

Moskenes har et relativt lite energiforbruk sammenlignet med andre kommunene i Lofoten. De største energibrukerne er stasjonære, dvs husholdningene, tjenesteyting og stasjonær industri.

Moskenes er den kommunen i Lofoten med lavest energibruk pr innbygger. Det kan forklares med at det er relativt lite gjennomgangstrafikk og lite energibruk relatert til industriell virksomhet. Forbruket per innbygger innen husholdningssektoren og tjenesteytende sektoren er omtrent på samme nivå for alle kommunene i Lofoten.

Energibruk til veitrafikk er noe høyere i de større kommunene med mye næringsvirksomhet. Moskenes kommune er kommunens største strømbruker. De fleste av de øvrige aktørene som bruker mer enn 100.000 kWh/år er industri- og turistvirksomheter.

De første vannkraftverkene i Moskenes ble de små lysverkene; i Mølnelva på Sørvågen (1905) og i Mølnelva på Reine (1907). Så kom kraftverket i Forsfjorden; først med utbyggin-

gen av Tennesfossen (1937) og Krokfossen (1951). I mellomtiden ble det bygd et lite kraftverk med vann fra Moskenesvannet (1947) i forbindelse med utbyggingen av Moskenes Fiskindustri. Alle kraftverkene leverer kraft i dag, unntatt lysverkene på Sørvågen og Reine.

Arealkonflikt – turismen i anmarsj

På 1980-tallet gikk friluftsnemnda og kommunestyret i Moskenes kommune imot Lofotkrafts ønske om å regulere Studalsvassdraget til vannkraftformål. Man så disse planene som uheldige i forhold til naturvernet og den voksende turismen i kommunen.

Betraktninger

I dag er det bragt på bane hvor vidt det i Studalsvassdraget kan være hensiktsmessig å bygge ut småskala vannkraft, f.eks i tilknytning til Sørvågen Vannverks anlegg - uten synlige installasjoner utover de som vannverksutbyggingen har medført. Utbygging vil bl. a. berøre Trolldalsvatnet, som for det meste er foreslått lagt innenfor nasjonalparken.

Vannkraftutbygging med regulering av vannstanden er ikke tillatt i selve nasjonalparken, men vil muligens på visse betingelser være tillatt i parkens randsone: En forsiktig og «usynlig» utbygging i Studalselva, uten demninger og regulering av vannstanden, gjerne inkludert en omlegging av dagens rørgate, hindrer sannsynligvis ikke etablering av nasjonalpark. Dette vil heller kunne forskjønne parkens randsone og vandrerute inn til selve parken. Ved en ev. vannkraftutbygging bør det også søkes om at miljømidler blir stilt til rådighet.

Sikring av lokal styring, arbeidsplasser og inntekter

I valget mellom i framtida å avgi rettighetene til eksterne interesser eller å beholde dem lokalt, kan kanskje følgende erfaringer være nyttige.

Forsfjorden hadde mange fosser. Tennes- og Krokfossen ble lagt i rør i 1937 og 1951. Bare Litjfossen til høyre renner fortsatt.

Allerede i 1919 ble Tennesvassdraget lagt inn i landsplan for elektrisitetsforsyning. Sene stortingsmann Cato Sverdrup, fra Reine tok lokalt initiativ og spilte en sentral rolle i realiseringen av kraftverket.

I gavebrev av 9. mai 1936 undertegnet av væreierbrødrene Cato og Sofus Sverdrup, gir de bort retten til utbygging av Tennesvatnet og Krokvatnet.

Men de stilte flere betingelser: De viktigste var at «Moskenes kommune til en hver tid utpeker ett av styremedlemmene, og at anleggets hovedkontor skal ligge på Reine». («Reine og handelshuset Sverdrup», K.O. Mathisen, Fabritius & Sønner 1953).

Side •
42 •

Avtalene fra 1936 skulle «sikre» størst mulig lokal styring, gi kommunen nye varige arbeidsplasser og tilføre lokalsamfunnet nye inntekter. I 1999 ble likevel hovedkontoret og regnskapsavdelingen flyttet fra Reine og Moskenes – og etter hvert forsvant alle de administrative stillingene og en god del av de øvrige. For rundt ti år siden ble det tatt politisk initiativ fra Vestvågøy for å selge hele eller deler av kraftselskapet ut på det åpne marked, uten at dette lyktes.

Takket være at kraftselskapet eies av kommunene i fellesskap, eier Moskenes 6,5 % av aksjekapitalen og sitter igjen med et forholdsvis lite utbytte av overskuddet, og noen få arbeidsplasser.

Hvordan kunne dette skje? Hvorfor må vi «godta» at bedrifter og funksjoner bygd opp på lokalt initiativ og lokale ressurser stadig sentraliseres, der så vel arbeidsplasser som utbytte og skattepenger forsvinner ut? Dette bør nok tas med i betraktning hvis Studalsvassdraget fortsatt skulle bli aktuelt for utbygging.

Lokal agenda

- En ev. Lofotodden Nasjonalpark kan ikke flyttes herfra, og reiselivet og andre næringer vil dra nytte av denne. Men det må stilles strenge krav til at administrasjonen av parken med arbeidsplasser bygges opp og forblir i lokalsamfunnet og at kommunen får betydelig styringsrett.
- Det er vesentlig at også andre virksomheter basert på våre lokale ressurser, i stor grad kommer vårt område til gode, både i form av lokalt eier- og medeierskap og nye varige arbeidsplasser.
- Dette må også gjelde for etablering av ev. framtidig kraftverk i Sørvågen-vassdraget, eierskapet til Sørvågen vannverk osv..
- Et overordnet prinsipp i forbindelse med nasjonalparkarbeidet bør være å ivareta lokalsamfunnets livsbetingelser - på linje med sikring og vern av natur, miljø og ressursgrunnlag. Det må undersøkes hvor vidt det foreligger fredningsvedtak eller restriksjoner i forhold til vannkraftutbygging i kommunen.

14 Vindkraft

Fylkesmannen skriver

Vindmøller/havvindmøller. Om det er interesse for dette bør det utredes omfanget da **vern vil hindre dette** og kommunestyret da må vurdere ulempen med vern i forhold til denne interessen. Så vidt jeg vet, er dagens vindmøller så utsatt for skader ved turbulent vind at det neppe er aktuelt i Moskenes, fjell gir uheldig turbulens.

Betydelige vindressurser

I følge NVEs vindatlas er det i Moskenes og Flakstad kommuner totalt 110 km² med arealer over 1 km² som har i gjennomsnitt over 6 m/s vindhastighet. 16 km² har en vindhastighet over 9 m/s.

Det er teoretisk sett betydelige vindressurser i kommunen (flere tusen GWh/år), men mye av området er vernet og/eller ikke lett tilgjengelig.

• Side
• 43

Betraktninger

Det er nok lite sannsynlig at Moskenesøya og havet utenfor er topografisk og værmessig egnet for vindmøller – som bør ha jevn vind og være relativt lett tilgjengelig.

Lokal agenda

Skulle det være interesser som ønsker vindmøller til lands eller havs, bør dette først og fremst vurderes opp mot naturvernets, fiskerienes og reiselivsnæringas interesser. Derunder potensialet for lokal verdiskapingen i forhold til tap i næringer som blir berørt.

Foto: © Robert Walker

*Ujevn vind
og sterk turbulens fra
bratte fjell vil
lett skade vindmøller.*

15 Tidevannskraft

Moskstraumen er

- ett av verdens mest turbulente og beryktede naturfenomen, kjent for uvær og straum
- et av Europas beste fiskefelt, med særlig gode matforhold for fisk, fugl, kval og sel
- veien ut til havs for det meste av torskeegg og yngel fra Vestfjorden
- utgangs- og inngangsport til Vestfjorden for kvalen
- helårs fiskefelt og skipslei
- område for store mengder dykkende fugl fra fuglereservatene på Hellholman, Buholmen osv.
- et stadig mer kjent og populært område for fiske og rekreasjon.

Side •
44 .

Energi

Moskstraumen mellom Lofotodden og Værøy står for en enorm vanntransport ved springflo, omkring sekshundretusen kubikkmeter per sekund. Det tilsvarer dobbelt så stor vanntransport som Amazonasfloden, eller tyvetusen 30-tonns lastebiler per sekund.

Moskstraumen ligger hovedsakelig i Værøy kommune.

Det vurderes å utnytte de store energimengdene som finnes i straumen gjennom et gigantisk tidevannskraftverk med opp til 100 møller. Hver av møllene i Kvalsundet i Finnmark har et vingespenn på 20 meter. De er festet til bunnen. Teoretisk sett vil 100 møller kunne varme opp hele 3000 boliger.

Hva vil vi sitte igjen med lokalt

Hva vil vi sitte igjen med lokalt av arbeidsplasser og skattepenger?

Hvor mange lokale arbeidsplasser og skattepenger vil gå tapt?

Hvem får inntektene av en vellykket etablering; kommunen eller eksterne selskaper?

Tidevannsforsker og matematiker, professor Bjørn Gjevik ved UiO påpeker betydningen av grundige forundersøkelser for å avdekke i hvor stor grad installasjoner vil påvirke

- strømsetningene (erfaring tilsier at kun få installasjoner kan påvirker strømretningen)
- lokale mat- og oppvekstbetingelser
- helårs fiskeforekomster
- torskeeggene og yngelens drift ut fra Vestfjorden til Norskehavet/Barentshavet

Lokale fiskere er redde for at

- installasjoner skal havarere i dette turbulente området og skape problemer for fiskeriene (Jf. havarerte skjellanlegg og oljerigger som ingen tar ansvar for.)
- fisket blir dårligere
- møllene, rotorene og ev festeanordninger som kjettinger o.l. skal sperre for fiskeriene og båttrafikken
- det blir lagt restriksjoner på kystfisket
- kvalen velger nye veier

Reiselivet bør vurdere hvor vidt tidevannsmøller kan påvirke Lofotodden som attraksjon for turister som ønsker å komme til Moskenes.

Nasjonalpark

Vernes Moskstraumen vil dette hindre etablering av tidevannsmøller i Moskenes/Værøy.

Lokal agenda

Her kan det foreligge en klar arealkonflikt mellom verneformål/ fiskeri/ fangst/reiseliv på den ene siden og energiutnyttning gjennom tidevannsmøller på den andre.

Lokalt, og parallelt med Fylkesmannens utredningsarbeid, må det jobbes med å belyse og utrede saken så grundig som mulig.

• Side
• 45

Den fiskerike og farlige Moskstraumen, med Lofotodden, Røst, Svarvan, Værøy og Mosken.

16 Lofoten Malstrømsenter Å

for natur-, kulturstudier, forskning, forvaltning og formidling

Som del av arbeidet med Lofotodden nasjonalpark, vil Moskenes kommune søke om midler, med formål i perioden 2012-2015 å utvikle "Lofoten Malstrømsenter"/»Lofotodden Nasjonalparksenter – og tilrettelegge Fiskeværet Å som nasjonalparklandsby.

Dette skal gi grunnlag for bærekraftig natur- og kulturbasert næringsutvikling med helårs utnyttelse av natur - og eksisterende og nye kultur- og reiselivstilbud. Dette omfatter natur-, kulturstudier, forskning, forvaltning / skjøtsel og formidling i og omkring verneområdene i distriktet. Senteret skal bli et positivt utstillingsvindu for lokal og nasjonal miljøforvaltning.

Side •
46 .

Natur- og kulturvern som lokal verdiskaper

Vi har fra 1987 jobbet aktivt med natur- og miljøbasert reiselivs- og lokalsamfunnsutvikling (kompetanse, natur- og kulturbasert produktutvikling, turoperasjon m.v.) Gjennom disse årene har vår kommune gjennomgått en særdeles sterk vekst i reiselivet. Vi arbeider fortsatt for å skape flere helårs arbeidsplasser innen reiseliv, kompetanse (natur/kultur) - som motvekt mot fraflyttingen i området.

En del av Lofotens natur og kultur er allerede vernet eller fredet, og forvaltes allerede som del av den økonomiske verdiskapingen i regionen. Med etablering av nasjonalpark på Lofotodden og Lofoten som verdensarvområde, vil kravene til tilsyn, forvaltning og formidling utvides.

Moskenes kommune ønsker derfor gjennom lokalt, nasjonalt og internasjonalt samarbeid å fortsette det påbegynte arbeidet med etablering av en stasjon for forskning, forvaltning og formidling – lokalisert midt i Lofoten, til deler av de ledige 5.000 m² store fabrikklokalene i Å sentrum, der eieren (LofotEntreprenør, Leknes) også planlegger boenheter. Slik vil vi møte både nye utfordringer og krav - og samtidig styrke mulighetene for økt sysselsetting og bosetting. (Se vedlagt notat).

Fiskeværet Å

Å – "Lofotens Nordkapp": Turistmålet på E10s endepunkt har hatt sterk besøksstigning gjennom flere år. Vi ser nå ytterligere økning i bestillingene, også for 2009. Masterplan for Lofoten (2006) anfører Å som Lofotens best besøkte fiskevær, med 67% av de tilreisende, kun 3% etter Svolvær torg. Mer enn 150 000 gjester fra mer enn 50 nasjoner gir stort potensial for informasjon og inntekt.

Bedrede transporttilbud i perioden 2009-2012 vil gi økt helårs fergefrekvens og raskere ferger som vil kunne trafikere Bodø-Moskenes på under tre timer. Nye store investeringer i vegger og tunneler vil forkorte kjøretiden Moskenes – Leknes lufthavn til under en time. Moskenes og Å kan tilby god lokal land- og sjøverts transportkapasitet og stor innkvarterings- og serveringskapasitet i nærområdet.

Vi velger her å dele Malstrømsenterets virksomhet opp i følgende tre hovedfelt.

A. Markedet etterspør bedre informasjon om natur og kultur:

Lofoten Malstrømsenter skal tilby lokaler for forskningsbasert formidling

Med hovedtema:

Informasjon om "Lofotodden Nasjonalpark" knyttet til nasjonalparker i Nordland.

Informasjon om "Verdensarven Lofoten" knyttet til andre norske verdensarvområder.

Spesialtema:

Naturhistoriske utstillinger inkl. 3D - presentasjoner

Lofoten blir til – geologi og topografi

Havstrømmene oppstår

Vær og klima

Dyrelivet, fisken, fuglene og de første menneskene

Kulturhistoriske utstillinger i samarbeid med Norsk Fiskeværsmuseum

Hulebosetting og hulemalerier

Bosettings- og avfolkingshistorie

Myter, fantasi og virkelighet

• Side
• 47

Gamle Å Sentrum
med fabrikk.
Lofotodden Nasjonal-
parksenter/Lofoten
Malstrømsenter

B. Sterkere nasjonale forpliktelser vedr. bruk og forvaltning av natur- og kultur- verdier:

Lofoten Malstrømsenter - lokal stasjon for skjøtsel, forskning og forvaltning.

Her viser vi eksempelvis til verne- og forvaltningsansvaret for en del nasjonale og globale natur- og kulturverdier i Lofoten – med hovedvekt på i Lofotodden og fiskeværet Å. (Se kulturminneplanen for Nordland).

Dette er allerede vernet og/eller fredet:

- Fuglereservater (Lofotodden, Sørvågen, Hovsflæsa, Værøy, Røst)
- Hulemalerier (Lofotodden 2 huler, Værøy, Røst)
- Gamle Å sentrum (Norsk Fiskeværsmuseums bygninger og anlegg, inkludert Lofotens eneste fredede bygninger) og Nusfjord.

Kommer/forventet:

- Lofotodden Nasjonalpark (Norges første nasjonalpark lagt til ytre kyststrøk)
- Lofoten som Verdensarvområde for både natur og kultur
- Økt fokus på Moskstraumen (Malstrømmen) med drift av skreiynge og -egg mot åpent hav.

Området er allerede blitt et populært studieområde, og besøkes årlig av flere nasjonale og internasjonale forskerteam.

Grønn Turisme

Malstrømsenteret bør videreføre det lokale arbeidet med bærekraftig bruk og skjøtsel i naturen (Jf. "Moskenes Guide" og notat med lokal målsetting for "grønn" turisme 1993-2009)

C. Natur- og kulturvern – nytt potensial for verdiskaping lokalt og nasjonalt:

Lofoten Malstrømsenter etableres som stasjon for initiering og oppfølging av nye nærings- og verdiskapingstiltak i lokalsamfunn.

Det skal legges tilrette for flere besøkende på helårsbasis og bedre tilrettelegging og lokal styring og kontroll med bruken av særlig verdifulle natur- og kulturlandskap.

Et viktig formål skal være å vinne erfaring med bruk og vern av kystnatur og å overføre holdninger og kunnskap om naturarven som verdiskaper miljømessig, kulturelt, sosialt og økonomisk. Dette krever systematisk erfaringsnedtegnning og bruk av pedagogisk effektive formidlingsmetoder. Det forutsettes at en vellykket etablering av Lofoten Malstrømsenter vil gi betydelige og positive ringvirkninger i distriktet.

Samarbeidsnettverk: Fylkesmannen i Nordland, Direktoratet for naturforvaltning, Museum Nord / Norsk Fiskeværsmuseum, verdensarvsekretariatet i Lofoten, Lofotrådet, Nordland Fylkeskommune, Fylkesgeologen, Universitetet i Nordland, Saltstraumen lokalutvalg, Universitetet i Tromsø, arkeologisk avdeling, Norsk institutt for kulturminneforskning, Oslo v/Terje

Norsted, Universitetet i Oslo, matematisk fakultet v/ professor Bjørn Gjevik, Riksantikvaren, Nasjonale Turistveger, Innovasjon Norge, LofotEntreprenør, Leknes.

Vedlegg og henvisninger:

Brosjyren "Lofoten Malstrømsenter, Å" og www.lofoten-info.no/maelstrom

"Moskenes Guide" og www.lofoten-info.no

Brosjyren Norsk Fiskeværsmuseum med flyfoto av Gamle Å Sentrum og "Fabrikken / Lofoten Malstrømsenter"

Se forslag til prospekt.

Lokal Agenda:

Søknad om forprosjektmidler skrives og sendes snarest etter positivt vedtak i kommunestyret - vedlagt prospekt for Malstrømsenteret inkludert kostnader, finansiering, organiseringsmodell og deltakere.

• Side
• 49

Foto: © Robert Walker

*Malstrømmen -
Moskstraumen -
med Svarvan,
Mosken og Værøy
i bakgrunnen.*

17 Studietilbud

I Moskenes kommune kan det vises til følgende erfaringer og resultater innen utdannings-, reiselivs-, kultur- og lokalsamfunnsutvikling i perioden 1973 – 2007.

Reiseliv

Sterk miljøbasert reiselivs- og lokalsamfunnsutvikling i perioden 1987-2000; Miljøbasert reiselivsutdanning og kompetanseheving, miljøbasert produktutvikling, miljøbasert profilering, modell for organisering og styring av reiselivet.

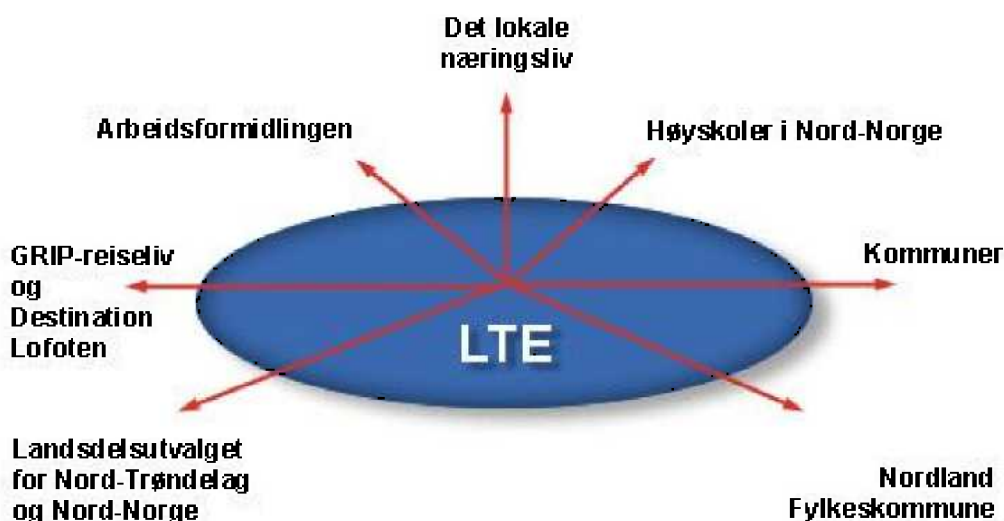
IT

Kursvirksomhet på grunnskole- og høgsolenivå, samt AMO i perioden 1984-2000.

Skole og kultur

Skoleutvikling og utvikling av kulturinstitusjoner i perioden 1977-2000.

Lofoten Tourist Enterprises AS (LTE) opprettet 1987, besatte solid pedagogisk kompetanse- og lang samarbeidserfaring (1987- 2007) innen skole, kultur, næringsutvikling og annen samfunnsbyggende virksomhet i distriktet:

Figuren viser LTE's nettverk av samarbeidspartnere. LTE og reiselivsskolen i Lofoten, Sørvågen 1987-2007.

Realisering av **Lofotodden nasjonalpark** med Lofoten Malstrømsenter/ nasjonalpark- og studiesenter, vil kunne gi betydelige ringvirkninger. (Se vedlegg)

Lokal agenda

Det opprettes studietilbud som voksenopplæring og høyskole/universitetsstudier. Med basis i tidligere lokal erfaring og i samarbeid med Universitetet i Nordland utarbeides det plan for opprettelse av studievirksomhet i Malstrømsenteret på Å (Dette har UiN gode erfaringstall på fra bl.a. Hurtigrutemuseet og Arran -, med mange studenter og nye lokalt forankrede arbeidsplasser innen høgre utdanning.)

18 Kollhellaren

Kontroll og sikkerhet ved turene til Kollhellaren

Kollhellaren (Refsvikhula) på Lofotoddens ytterside ble i 1994 stengt i henhold til Lov om kulturminner. Fra samme år ble det gitt dispensasjon for omvisning med godkjent guide. Dette innebærer at operatører som benytter hula er pliktige til kun å benytte guider med godkjent og bestått guideprøve. Gyldig guidebevis skal framlegges. Kommunalt engasjement som operatør gis etter søknad for fem år av gangen. Alle henvendelser vedrørende bruk av hula, samt opplæring og fornyelse av autorisasjon som guide/operatør skal innen 1. mars rettes skriftlig til Moskenes kommune, v/ ordfører, 8390 Reine.

Transport, sikkerhet og formidling ved tilrettelagte turer til Kollhellaren og hulemaleriene, skal utføres av kommersielle operatører og guider.

Med kommersielle operatører og guider forstås de som etter kursing, bestått eksamen og tildelt autorisasjon utfører turene mot betaling fra turdeltakerne.

Per i dag har ingen, selv private ikke-kommersielle arrangører anledning til å besøke hula uten gyldig guidesertifikat og autorisasjon.

Sjøfartsdirektoratet gjorde nye forskrifter gjeldende fra 01.01. 2011. Dette, sammen med behovet for å bedre innflytelse og kontroll over produktet krever lokale tiltak for å sikre hulemaleriene som kulturminne og dette verdifulle kultur-reiselivstilbud.

Historikk:

Gjennom 20 år har Moskenes turistkontor, Nordland fylkeskommune, Norsk Fiskeværsmuseum Å Lofoten i samarbeid med lokal reiselivsnæring, bygd opp tilbudet som et kultur- og naturhistorisk kvalitetsprodukt for lokalbefolkning og tilreisende.

Det er blitt stilt stadig strengere krav til operatørene og guidene for å sikre kvalitet i formidlingen, og beskytte kulturminner og gjester under transporten, gangturen og besøket i Kollhellaren (Se eget regelverk)

Kollhellaren, steinalderfolkets gudshus og en av Europas mest spennende kysthuler. Bergkunsthistorikere foran inngangsportalen til "steinalderkatedralen", Kollhellaren.

Ikke bare hula og maleriene

I tilknytning til huleturene har kommunens turistkontor og museet utviklet guidekurs inkl. et totalt formidlingsprogram der faglig forsvarlig informasjon om natur-, kultur- og bosettings-historiske forhold er blitt en obligatorisk og vellykket del av opplevelsen man tilbyr turistene.

Markedet for opplevelsesturene til hula øker

Vi registrerer en stadig økende interesse fra reisende. Etablering av Verdensarv Lofoten og Lofotodden Nasjonalpark vil ytterligere forsterke interessen for å lære dette området å kjenne.

Uheldige forhold som er avdekket og som skal tas til følge under oppbyggingen og videreutvikling av regelverket:

1. Gjester plukket med seg biter av maleriene
2. Gjester har stukket seg bort i hula i påvente av at guiden og gruppa skulle forlate den
3. Et økende antall besøk i hula uten godkjent guide
4. Fakkeltrekking i hula, nær hulemaleriene
5. Fotografering med blitz og filming
6. Økende antall besøk i hula i strid med regelverket
7. Flere skadetilfelle under båttransport
8. Kommersiell motiv ("raske penger") overskygger kvalitetskravene til etterrettelig historisk formidling
9. Kjøring direkte tur – retur hula, uten å ta med de øvrige stedene og temaene i det obligatoriske programmet. (Mange raske direkteturer til hula, gir mer penger i kassa for operatøren, men skader museets langsiktige arbeid for sikring og forbedring av kvaliteten)
10. Vi har hatt, og har fortsatt store problemer å kontrollere med at regler og rutiner blir fulgt
11. Vi er fullstendig avhengig av pålitelige operatører, som respekterer gjeldende rutiner og regelverk, rapporterer all uregelmessig aktivitet i og omkring hula og som selv holder høy standard på transport, sikkerhet og formidling.

Tiltak for å sikre styring og kontroll av tilbudet

- Styrke kvalitetssikrings-, tilsyns- og kontrollmuligheter
- Styrke mulighet til å forbedre opplæring og programutvikling
- Dekke inn administrasjonsutgifter ved å kreve dekningsbidrag fra operatører
- Begrense antall operatører og stramme inn kravene for utdeling av autorisasjon til operatører med bestått operatøreksamen
- Styrke leveringssikkerheten.

Vern, sikkerhet og kvalitetssikring på Lofotodden med fokus på

Kulturvernsjefen i Nordland fylkeskommune presiserte i 2011, i møte med Moskenes kommune at avtalen om beskyttelse og bruk av Kollhellaren (Refsvikhula) er en avtale mellom fylkeskommunen og Moskenes kommune. Kommunen er tildelt det lokale ansvaret.

Fylkeskommunens primære interesse er å verne om selve hulemaleriene og gi kvalifisert riktig historisk informasjon om hula, hulemaleriene og andre faste kulturminner på Lofotodden.

Fylkesmannen i Nordland er spesielt opptatt av å verne om naturmiljøet, noe som blir enda viktigere hvis Lofotodden blir nasjonalpark.

Moskenes kommune setter flere hensyn i fokus: Som en stigende stjerne blant våre lokale reisemål, er turene til Lofotodden viktige for framtidens reiselivsnæring og annen tilknyttet virksomhet her i Moskenes og Lofoten.

De tre samarbeidspartnerne; fylkeskommunen, fylkesmannen og kommunen er enige om at vern, personsikkerhet og kvalitetssikring er nøkkelord for at dette populære men sårbare tilbudet fortsatt kan eksistere. Dette gjelder særlig

- naturmiljøet
- kulturminnene
- passasjerene, guidene og båtførerne
- reiselivs- og opplevelsestilbudet; Reine-Å-Lofotodden-Moskstraumen-Kollhellaren

• Side
• 53

Dessuten ber vi kulturvenmyndighetene før sommeren 2012 om å bevirke bedre harmonisering mellom det nasjonale lovverket (Lov om kulturminner mv.) og våre muligheter til å utøve kontroll og oppfølging med trafikk og aktiviteter i og omkring Kollhellaren. (Jf. Forvaltningsplanen for hulemaleriene i Nordland, side 30; Tiltak).

Følgende kravspesifikasjon for tildeling av autorisasjon er i vedlagt forslag til regelverk.

Transporten til Kollhellaren skal skje iht. gjeldende bestemmelser i sjøfarts-, kultur- og naturvernlovgivningen, derunder også hensynet til fuglereservatene på Sørvågen og Nord- og Sørholmen. Bukkhammarholla er stengt for all ferdsel. Brudd på bestemmelsene vil bli tillagt vekt ved evaluering av autorisasjonen.

Foto: © Robert Walker

*Kollhellaren.
Hvordan kan
vi beskytte hule-
maleriene?*

Moskenes kommune har enerett til kommersiell utnyttning av Kollhellaren. Kommunen leier etter mottatt søknad inn operatør med båter og guider. Kommunen stiller krav til vern, sikkerhet og kvalitetssikring, og bidrar til opplæring av guider. Operatøren har alene det fulle ansvar for at verne-, sikkerhets- og kvalitetsbestemmelsene etterfølges.

Som sikkerhet for at nødvendig vern av hula, kulturminnene, naturmiljøet og det lokale reiseivsproduktet ivaretas og at kommunen til enhver tid har den nødvendige oversikt og kontroll med ferdselen i hula, vil kommunen etter utlysning og søknad engasjere en operatør med tilgjengelig båt og guidekorps lokalisert til hulas nærområde.

Interesserte operatører bes om å sende skriftlig søknad til Moskenes kommune v/ ordfører innen 1. mars. Søknaden skal bl.a. inneholde

- relevante utdanning og praksis med vedlegg for ansvarlig søker, båtfører og guider
- papirer som bekrefter kravene satt opp under punkt a-n ovenfor
- beskrivelse av båtene inkludert sikkerhets- og kommunikasjonsutstyr
- beskrivelse av sikkerhetssystem med henvisning til gjeldende forskrifter og regelverk
- underskrevet egenerklæring som bekrefter at operatør, båtfører og guider har lest og godtatt gjeldende regelverk.

Dersom verne-, sikkerhets- og kvalitetsbestemmelsene ikke overholdes, oppheves autorisasjonen som guide og operatør med øyeblikkelig virkning. Det presiseres at Nordland fylkeskommune eller Moskenes kommune ikke har noe ansvar for publikums sikkerhet ved besøk til hula. Brudd på vernebestemmelsene blir anmeldt til politimyndighet uten unntak.

Finner kulturminnemyndigheten det nødvendig vil hula bli stengt for allmennheten.

Autorisasjonene som operatør/guide vil i så fall være ugyldige.

Spørsmål: Hvordan kan man ev. gi interesserte turledere med grupper anledning til å besøke hula med egen båt?

Løsning: De melder seg til SNO som skaffer dem egen godkjent guide på turen, eller gir dem tidspunkt for når guiden er tilgjengelig på Silsandneset og ved hula. Pris på leie av guide oppgis.

Operatører og guider skal også rette seg etter følgende forskrifter og regelverk:

- **Forskrift om drift av fartøy som fører 12 eller færre passasjerer mv** <http://www.sjofartsdir.no/no/Regelverk2/Regelverk/>
- **Forskrift om sikkerheten ved rafting.** JD (Justis- og politidepartementet) DSB (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap) Avd. I 1994 1779 FOR-2003-11-06-1318

Se forslag til regelverk.

Lokal Agenda

Forslag til rutiner og regler for besøk i Kollhellaren fastsettes av kommunen i samarbeid med fylkeskommunen og Fylkesmannen før sesongstart 2012.

Senere harmoniseres regelverket med regimet for besøk i Lofotodden nasjonalpark.

19 Faste kulturminner og kulturminneplan for Moskenes

Moskenes har svært mange og verdifulle faste kulturminner. En god del av disse er beskrevet i Kulturminneplan for Lofoten. Men mange kulturminner mangler, og for noen bør tekstene korrigeres og suppleres.

I forbindelse med nasjonalparkarbeidet må planen revideres og kompletteres for Moskenes, og ev. også for nabokommuner som blir med i Lofotodden nasjonalpark. Prosjektleder har allerede satt i gang med arbeidet, og vil videreføre dette i løpet av våren 2012.

• Side
• 55

Lokal agenda

Kulturminnene utgjør vesentlige deler av dagens og framtidens reiselivsprodukt - og et viktig grunnlag for bedriftsutvikling og jobbskaping. Revidering av planen må derfor fortsette i forbindelse med nasjonalparkarbeidet.

*"Framtid for fortida"
Det gamle fiskeværret
Å med museums-
bygningene. Som så
mange andre kultur-
minner, er Å blitt viktig
for næring og utvikling
i kommunen.*

20 Korrigering av stedsnavn

plassering av disse på kartene og påføring av nye stedsnavn

Moskenesøya er et særdeles attraktivt og mye brukt turområde. I forbindelse med oppretting av nasjonalpark kan vi forvente økning i antall besøkende - i større deler av året.

De mange historisk ukorrekte og feilplasserte stedsnavn vil da raskere feste seg for framtida, og mye historisk kunnskap gå tapt. Dessuten er det behov for påføring av flere navn for å gjøre kartene enda mer anvendelige. Arbeidene bør gjøres som del av utredningsarbeidene for nasjonalparken – for deretter å ta det hele opp som navnesaker med Statens Kartverk. Her følger en del av stedsnavnene som er meldt inn og må rettes opp, omplasseres eller settes inn på kartet etter å ha tatt opp hvert navn som navnesak i dialog med informanter og med Statens Kartverk.

Side •
56 .

Innmeldte stedsnavn:

Korrigering av skrivemåte:

Rett uttale og skrivemåte	Gal skrivemåte på kart N50 1830-1		Navnesak ferdig OK
Gurraskjær	Guriskjær		
Meraftestind	Merraflestind	Ved Djupfjorden	
Meraftestind	Merraflestind	Ved Kjerkfjorden	
Moskstraumen	Moskenstraumen		Navnesak avsluttet OK
Studalen	Stuvdalen		
Drågvika	Draugvika		
Drågvikskjeran	Draugvikskjæran		
Smellbøen	Smellbåen		
Smellbøen	Smellbåan		
Kjølvannan	Kjølvatna		
Trollhaudet	Trollhovudet		
Bisphua	Bispelua		
Snaufjellet	Saufjellet		Navnesak avsluttet OK
Navarn	Navaren	Før på hoh	
Å			Navnesak pågår
Ågdalen			Navnesak pågår
Ågvannet	Ågvatnet		Navnesak pågår
Ågskallan			Navnesak pågår
Anøya	Andøya		
Vinnstad	Vindstad		
Tjeldsneset	Kjellsneset		
Molltind	Moldtind		
Steffenakken	Steffennakken		
Kalkonneset?			
Studalen?	Stuvdalen?		
Studalstinden	Stuvdalstinden		

Kåkern Kåkeren
Grøtholmen?

Korrigerings av plasseringen på kartet:

Stedsnavn	Feil plassering på dagens kart	Omplasseres til riktig lokalisering
Lamheia		Flyttes til høgde 448 eller 536
Navarn	x	Bytter plassering med Hammarskaftet
Hammarskaftet	x	Bytter plassering med Navarn
Helvete	x	Flyttes nærmere Reinevannet
Molltind		Identisk med Støvlas «bakside»
Kringlisvatind ?		
Brynlikartind ?		
Kringeldalstind ?		
Tinddalstinden		byter plass med Småtindan
Småtindan		byter plass med Tinddalstinden

• Side
• 57

Stedsnavn som bør legges inn på gradteigskartene:

Bakken (fiskegrunne)		
Fagervika		
Ellendalen	Vinnstad	m/ gangsti legges inn
Melkarsanden	Ågvatnet	
Stokvikskaret		
Stokvikdalen		
Oterhaugan	Refsvika	
Langhauge	Refsvika	

*Trollfjellet
Mosken har gitt
Moskstraumen sitt
samiske-norske
navn.*

Vi bør samtidig be Kartverket vurderer bruk av endelsen ---vannet isteden for ---vatnet som på kartet. Dette på bakgrunn av at man lokalt benytter endelsen ---vannet.

Se også

- lokal oversikt over navn i Moskenes samlet inn på 1980-tallet
- Nordlands navnerregister innsamlet av Finn Myrvang
- Navnerregister fra Flakstad ved Jan Kristian Myrstad
- Lokale reguleringskart i kommunene.

De rette navnene og plasseringene må benyttes i alle publikasjoner utgitt som del av informasjonen om Lofotodden nasjonalpark.

Side •
58 •

Se også litteratur:

Norsk Stadnamnleksikon, Nynorsk etymologisk ordbok, Samiska ortnamn og Samisk ordbok

Lokal Agenda

Endring av stedsnavn er en langvarig prosess, men må være unnagjort før etablering av nasjonalparken og utgivelse av kart og annet informasjonsmateriell. Derfor må arbeidene starte lokalt så snart kommunen ber Fylkesmannen sette i gang med utredningsarbeidene.

Det bør søkes om ekstern støtte til stedsnavnprosjektet, derunder midler fra Statens kartverk.

Kartpakken «Det store Saltfjellkartet», ved Salten friluftsråd 2007, og boka «På tur i Vesterålen», veiviser til opplevelser i Vesterålen 2011, kan tjene som mønsterprosjekt.

Meraflestinden ved Djupfjorden. I dag står det Meraflestinden på kartet. Dette er et av stedsnavnene som må korrigeres.

Foto: © Robert Walker

21 Turløypeprosjektet på Moskenesøy

På Moskenesøy

“This is like washing my head”:

FNs generalsekretær, Kofi Annan i 2003

- med hodet fullt av storpolitikk -

på rygg i lyngen i en stille og

overveldende fjellheim i Lofoten.

PROSJEKTOMTALE:

2005 tok Moskenes Reiselivskontor sammen med Lofoten Turlag initiativ til turløypeprosjektet “Bruk og vern fjellet” i Vest-Lofoten. Strakstiltak i turstier i Moskenes og Flakstad kommuner ble i hovedsak utført i 2006. Moskenes kommune søkte igjen om midler i 2010 og -11, men har ikke fått positivt svar.

• Side
• 59

Siden 2006 har det da ikke blitt utført organisert vedlikehold etc. i turstiene.

Turstier som ble delvis tilrettelagt i 2006 har vært mye i bruk av både lokalbefolkning og turister og har behov for nye tiltak. Også en del stier som ikke ble med i prosjektet bør sikres, merkes og repareres snarest mulig.

Herunder sorterer også samordning og styring av vedlikeholdsarbeider som fortløpende skjer på uorganisert basis av engasjerte turfolk.

I 2012 kan vi konstatere at reiselivet i Lofoten fortsatt er i sterk utvikling og nå er blitt vår nest viktigste næring.

Det er særlig naturen som trekker turister – og Lofoten har etablert seg som en nasjonal “reiselivsmagnet”.

Samtidig som det utredes nasjonalpark på Moskenesøya, er Lofoten foreslått som mulig kandidat på “Verdensarvlista”, som pilotområde for nasjonalt kulturminneprosjekt og nasjonalt kystkulturprosjekt (“Den verdifulle kysten”).

Disse prosjektene vil i stor grad fokusere på reiseliv, der konfliktløsning mellom skånsom bruk- og vernehensyn vil bli en av fellesnevnerne.

Erkjennelsen av at utviklingen i Lofoten betyr mye for landet som helhet ligger bak myndighetenes valg av pilotregion.

Turløypeprosjektet **“Bruk og vern fjellet”** faller naturlig inn i denne satsingen.

Fjellene på Moskenesøy

2,8 milliarder år gamle bergarter (gneis/“Lofot eruptivet”), blant de eldste og hardeste i Europa finner vi på Moskenesøya i kommunene Flakstad og Moskenes.

Men selv disse motstandsdyktige fjellene har måttet gi etter for naturens egen slitasje.

Isbreer har gjennom de siste hundre tusen år gravd ut dype “jettegryter”; daler, fjorder og innsjøer. Studalsvannet (127 m dypt) og Reinevannet (69 m dypt) er blant verdens dypeste i forhold til størrelsen. Et mangfold av høge og sylspisse tinder, opp til vel 1000 meter ble

stående igjen som en ulvs tanngard - åpen mot sørvest for hver vinter å ta imot milliarder av gytemoden skrei ved sine føtter.

Isbreene strødde store kampesteiner (flyttblokker) omkring i landskapet, noe som har stimulert folkefantasi og eventyrfortelling – og hvite granittstriper (pegmatitt) slynger seg som ormer gjennom landskapet - minnesmerker over kontinentaldriften og "den store kollisjonen" mellom Moskenesøy og Grønland for ca 500 millioner år siden.

Og fra fjære til de høgste tinder har plantelivet bitt seg fast og gitt landskapet sin blendende fargeprakt. Formidlingen av Lofotens naturhistorie blir en viktig del av prosjektet.

Natur og kultur

Ikke bare havet, men også fjellene har lagt grunnlaget for kultur og bosetting. Prosjektet vil derfor gjennom etablering av kombinerte natur- og kulturstier også formidle kunnskapen om fjellenes kulturhistoriske betydning for Lofoten gjennom 10.000 år.

Dette vil vi tilby våre gjester. Allerede fra 1987 la vi til rette for større bruk av fjellet.

Vi skiltet, vardet, steinsatt, grøftet og tegnet inn turløyper på kart og i våre lokale turistbrosjyrer. (Se vedlagte Moskenes Guide og prosjektbeskrivelsen.)

Lofoten Turlags første hytte, Munkebu på Moskenesøy, ble satt opp på dugnad og ved økonomisk støtte fra kommunen, DNT og lokale bedrifter i 1992.

Fjellområdene på Moskenesøy ble et svært populært turområde for turister fra hele verden; både de som nyttet våre lokale overnattings- og servicetilbud, og de som ikke primært gjorde sine innkjøp i våre kommuner.

Målsettinger med reiselivet

Fra slutten av 80-tallet utviklet det seg følgende erkjennelse som fra 1993 utgjorde grunnlaget for vedtatte målsettinger:

Vår natur, kultur og egenart blir stadig mer attraktiv. " Aktivitets-, lærings-, helse- og opplevelsestilbud knyttet til "det rene, det skjønnne, det spesielle, det ekte og det opprinnelige" ønskes i stadig sterkere grad av de reisende. Å ta vare på miljø og særpreg sammenfaller derfor godt med ønsker i markedet.

Dette vil vi ta hensyn til under utviklingen av «vårt reiselivsprodukt» som tilbud til «våre gjester».

Attraktiv men sårbar

"Gjennom en bærekraftig bruk av natur, kultur og menneskelige ressurser, kan vi utvikle en konkurransedyktig, sterk og lønnsom reiselivsnæring.

Området skal utvikles til et "grønt reisemål" med natur- og kulturvennlig turisme. Vi vil sette inn tiltak for å hindre at denne attraktive og sårbare delen av Lofoten om få år ligger igjen som et "utbrent" reisemål."

SÅRBAR NATUR – OMFATTENDE EROSJON

Vi oppdaget tidlig at økt bruk av fjellet førte til betydelig og skjæmmende slitasje. Derfor satte vi fra 1990 inn følgende tiltak:

- reduserte antall merkede turløyper (fjernet skilt og varder)
- fjernet en del løypebeskrivelser fra kart og brosjyrer
- la om, grøftet og steinsatte stier.

(Sørvågen-Munkebu, Sørvågen-Kollfjellet og Torsfjorden-Kvalvika)

Dette arbeidet ble hovedsakelig gjort gjennom vårt turistkontor og ved lokal dugnad. En del ble også gjort gjennom betalte engasjementer finansiert gjennom lokale og eksterne prosjektmidler.

Men antall turister (individuelle og grupper) som brukte fjellet fortsatte å øke raskt. Turløyper og natur ble nedslitt i et tempo som vi ikke med våre små ressurser maktet å møte.

NØDVENDIGE TILTAK

Den trafikkskapte erosjonen er nå betydelig og den fortsetter i raskt tempo – spesielt i fuktige somrer. Flere turløyper må snarest utbedres og sikres mot videre slitasje

Vi er lokalt rede til å iverksette tiltak, men vi trenger assistanse fra storsamfunnet, for eksempel gjennom etableringen av Lofotodden nasjonalpark.

Omlegging, grøfting, steinsetting, plankelegging og sikring vil bli prioritert. Ofte faller folk i fjellet og skader seg stygt, der også dødsulykker inntreffer. Dette krever gjennomtenkte løypevalg, merking, spesielle sikringstiltak mot fall, riktig skilting og god informasjon for øvrig.

ORGANISERING

Lokal organisering

Gjennom Nasjonalparksekretariatet, Lofoten Turlag og det lokale reiselivskontoret for Moskenes i samarbeid med lokale foreninger og kommunene.

Lokal dugnad

Gjennom betalte prosjektengasjementer og dugnadsarbeid ved lokalbefolkning, lag, foreninger og turister. Videre arbeid med og ansvar for løypestrekkenes fordeles mellom dugnadsgjengere og "faddere".

Turister som medarbeidere

Oppgavene er store og vi er få innbyggere, derfor har vi også gjennom Moskenes Guide og på internett, invitert våre gjester til å ta i et tak. Spesielt har de da hjulpet oss med varding av stier og rydding av strender.

Eksempel på en av mange ideer som kan vurderes under prosjektet:

Ved inngangen til løypene tilkjøres steindepoter med steinheller. Her settes opp informasjonstavler med løypekart og følgende tekst på flere språk: Kjære gjest. Vår attraktive natur er svært sårbar. Vi trenger din hjelp for å begrense slitasjeskader på stier og natur. Bær gjerne en stein herfra til neste steindepot (ca. 2 km). Takk for hjelpen. God ferie og velkommen tilbake!

Prosjektets omfang

Spesielt utfordrende turterreng kombinert med stor trafikk og merkbar belastning på vegetasjonen gjør at prosjekt konsentrerer seg om både innfallsporten/randsonen til Lofotodden nasjonalpark og selve parken.

Forprosjektet og strakstiltak

Så snart Lofotodden nasjonalpark er vedtatt søker vi om midler til forprosjektet og til konkrete strakstiltak i fjellet.

Alt arbeid i fjellet skal dokumenteres skriftlig og fotografisk.

Informasjon og opplevelser

I det videre arbeidet forutsetter vi at godt miljøtilpasset tilrettelegging føres videre, der også bedre skilting, informasjonsguide, turbøker, internett osv. bidrar til å heve informasjons- og opplevelsesnivået.

"BRUK OG VERN FJELLET" - SØKNAD PER 2011

Tilrettelegging av turstier på Moskenesøy

Innhold:

1. Innledning
2. Tilstand og tilretteleggingsbehov av eksisterende turstier
3. Krav til turstier
4. Vedlikehold av turstier
5. Budsjett for turstiprosjektet
6. Finansiering av prosjektet

1. Innledning

Moskenes kommune legger med dette fram et forprosjekt for tilrettelegging av turstier i Moskenes kommune. Forprosjektet omfatter utredning og planlegging av vedlikeholdsarbeid i spesielt utfordrende turterreng kombinert med stor trafikk og merkbar belastning på vegetasjonen.

Moskenes kommune uttaler i "Strategisk plan for fysisk aktivitet og naturopplevelse" at den "skal være drivkraft i arbeidet for å skape en kultur hvor befolkningen i kommunen skal velge å dyrke fysisk aktivitet og naturopplevelser." Og videre at "innbyggerne i Moskenes kommune skal tilbys fysisk aktivitet og naturopplevelser ut fra egne forutsetninger, behov og ønsker."

Idrett og fysisk aktivitet for alle defineres som den overordnede visjonen for statlig idrettspolitikk. Det sentrale er at befolkning som helhet skal gis mulighet til å drive idrett og fysisk aktivitet.

Det er et strategisk mål i friluftslivet at "alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremende, trivselskapende og miljøvennlig aktivitet i næringsmiljøet og i naturen ellers".

Grunnen til at Moskenes kommune vurderer å tilrettelegge turstier i området, er at trening og friluftsliv i fjellet er en av de vanligste og mest prioriterte mosjonsaktivitetene for folk flest. Fornuftig bruk, reparasjon og vedlikehold av turstier kan begrense slitasje, bevare naturkvaliteter og friluftstilbud for både lokalbefolkning og tilreisende.

Den trafikkskapte erosjonen er nå betydelig og den fortsetter i rask tempo – spesielt i fuktige somrer. Flere turløyper må snarest utbedres og sikres mot videre slitasje.

Moskenes kommune vil iverksette tiltak hvor omlegging, grøfting, steinsetting, sikring og skilting vil bli prioritert.

Lofoten har de siste tyve årene befestet sin sterke posisjon innen reiseliv. Dette har bidratt til å gi området en positiv næringsmessig og økonomisk utvikling. Turisttrafikken i Moskenes kommune øker hvert år og bruk av naturen er en viktig del av turistenes opplevelser i området.

• Side
• 63

Reiselivskontoret for Flakstad og Moskenes som var etablert i 1987 arbeidet med turløyper i vårt område. Dette bestod i fysiske tiltak som skilting, merking, varding, steinsetting, drenering, sikkerhetstiltak og omlegging m.m. Dessuten har privatpersoner, lag og foreninger gjort en betydelig dugnadsinnsats.

Moskenes kommune som nå driver turistkontoret i Moskenes utfører informasjonstiltak til lokalbefolkning og turister gjennom produkthåndbok "Moskenes Guide" (12.000 trykte eks. per år og på www.lofoten-info.no). Her blir alle som bruker naturen oppfordret til "medarbeiderskap" - ved å delta i arbeidet med turstiene og vern av naturen generelt. "Guiden" har også kart og beskrivelser av turløyper.

Beskrivelsene blir årlig evaluert og justert etter turstiernes tilstand. Turstier med for stor slitasje blir tatt ut av "Guiden".

Foto: © Robert Walker

Turstien fra Sørvågen ned til Forsfjorden er bratt og problematisk. Også denne stien trenger bedre merking og sikring.

2. Tilstand og tilretteleggingsbehov for eksisterende turstier

Løype nr:	Status:	Behov for tiltak:
01. Å – Stokkvika Prioritet 1	Særdeles stor trafikk rundt Ågvatnet. God parkeringsplass ved hovedvegen Manglende skilt, kart og informasjon ved start . Manglende skilting, varding og merking fra Melkarsanden – Måsnakken. Gjørmete og slitte partier rundt Ågvatnet og i Stokkvikskardet. Bratte stigninger	Å - Stokkvikskaret: Skilting, kart og informasjon ved start Skilting, varding, merking i løypa Steinsetting, grøfting, klopping, omlegging Sikring med kjetting på vanskelige steder
02. Sørvågen – Munkebu Prioritet 1	Særdeles stor trafikk God parkeringsplass Manglende kart og informasjon ved start Skilting i løypa, men skilt må fornyes. Delvis akseptabel merking med varder Gjørmete og slitte partier i Fjerdedalen. Fullført 2005-2008, Sørvågen- Fjerdedalen: steinsetting, klopping, omlegging og kvisting. Sikret med kjetting opp Fjerdedalsaksla.	Fjerdedalen – Munkebu: Skilting, kart og informasjon ved start Skilting, varding, merking i løypa Steinsetting, grøfting, klopping, omlegging Åpen do ved Munkebu
03. Reinebringen Prioritet 1	Meget stor trafikk Dårlig parkeringsløsning ved hovedveg i Ramsvika. Ikke skiltet ved hovedveg og løypestart. Dårlig merking Slitte partier, stor erosjon Dårlig sikring i øvre del mot toppen av Reinebringen	Avsette og skilte område for parkering Skilting, kart og informasjon ved start Skilting, merking i løypa Grøfting, klopping, omlegging, kvisting Sikring med kjetting på vanskelige steder
04. Forsfjord – Munkebu (koblet med Sørvågen) Prioritet 1	Stor trafikk Akseptabel parkeringsløsning ved kai for fjordbåten på Reine. For dårlig skilting og informasjon ved fjordbåtkaia Reine Manglende skilt, kart og informasjon ved start i Forsfjorden. Mangelfull skilting varding og merking i løypa Noe slitasje på vegetasjon Dårlig sikring over gammelt fossefar og fra Tennesvatnet opp mot Lamheia	Skilting og informasjon ved Gallery Eva Harr og fjordbåtkaia Skilt, kart og informasjon ved kraftstasjonen i Forsfjorden Omlegging av oppgangen fra Forsfjorden Skilting, varding og merking i løypa Sikring med kjetting på vanskelig steder

<p>05. Tindstinden Prioritet 1</p>	<p>Stor trafikk Akseptabel parkeringsplass ved løypestart Behov for bedre skilt, kart og informasjon ved start Noe mangelfull skilting, varding og merking i løypa. Betydelig slitasje Dårlig sikring i bratte partier</p>	<p>Skilt, kart og informasjon ved start Skilting, varding og merking i løypa Steinsetting, klopping og omlegging Sikring med kjetting</p>
<p>06. Vindstad – Bunes Prioritet 2</p>	<p>Stor trafikk Akseptabel parkeringsløsning ved kai for fjordbåten på Reine. For dårlig skilting og informasjon ved fjordbåtkai Reine. Manglende skilt, kart og informasjon ved løypestart Vindstad Akseptabel anvisning av løypa Stor slitasje på vegetasjon i flygesandområdet på Einangen Fullført 2005-2008: Løypa delvis lagt om på østsida av Einangen.</p>	<p>Skilting og informasjon ved Reine skole og fjordbåtkai Skilt, kart og informasjon på kai Vindstad Skilting, varding, merking, omlegging i løypa Reparasjon og flytting av do ved Bunessanden</p>
<p>07. Kjerkfjord – Horseid Prioritet 3</p>	<p>Stor trafikk Akseptabel parkeringsløsning ved kai for fjordbåten på Reine For dårlig skilting og informasjon ved fjordbåtkai Reine Manglende skilt, kart og informasjon ved start Kjerkfjord Mangelfull skilting, varding og merking i løypa Noe slitasje over Einangen</p>	<p>Skilting og informasjon ved Reine skole og fjordbåtkai Skilt, kart og informasjon på kai Kjerkfjord Skilting, varding og merking i løypa Steinsetting og omlegging</p>

3. Krav til turstier

Turstier er traseer primært for ferdsel til fots. Traseen er ryddet, merket og med en begrenset grad av opparbeiding. Turstier er som oftest knyttet til friluftsområder - og fremkommeligheten, i forhold til en vannlig sti, forbedret ved å lede bort overvann, bygge klopper/mindre bruer mm.

Det er 3 primære formål som vi legger til grunn for tilrettelegging av turstier i Moskenes kommune:

A - Vern:

1. Grøfing, klopping og steinsetting av turstiene for å minske slitasje.
2. Omlegging av løyper for å hindre slitasje i spesielt sårbare områder.

B - Sikkerhet:

1. Spesielle sikkerhetstiltak i vanskelige og farlige områder.
2. Ekstra skilting i vanskelige og farlige områder.

C - Informasjon og kvalitetssikring:

1. Skilting langs vei - om turstistart og parkering.
2. Skilting, informasjon og kart ved turstiens start.
3. Skilting og varding langs hele stien.
4. Positiv/kreativ informasjon om hvordan man skal opptre når man bruker naturen i området. Med oppfordring om å hjelpe til å bevare og sikre (Skilt ved turstistart, FI/Mo guide, internett m.m).
5. Informasjon om natur og historie knyttet til områdene.

Side •
66 •

4. Vedlikehold av turstier

Det ble tidlig oppdaget at økt bruk av fjellet førte til betydelig slitasje.

Derfor ble det fra 1990 satt inn følgende tiltak:

- reduserte antall merkede turstier (fjernet skilt og varder)
- fjernet en del tursti-beskrivelser fra kart og brosjyrer
- la om, grøftet og steinsatte stier.

(Sørvågen-Munkebu, Sørvågen-Kollfjellet og Torsfjorden-Kvalvika)

Dette arbeidet ble hovedsakelig gjort gjennom Flakstad og Moskenes Reiselivskontor og ved lokal dugnad. En del ble også gjort gjennom betalte engasjementer finansiert gjennom lokale og eksterne prosjektmidler.

Men antall turister (individuelle og grupper) som brukte fjellet fortsatte å øke raskt. Turløyper og natur ble nedslitt i et stort tempo.

Turstien gjennom Studalen og Tridalen mot Munkebu og fjellet for øvrig, er den mest populære ruta for fjellvandrere i Moskenes..

Foto: © Robert Walker

22 Attraktiv men farlig – Sikkerhet i naturen

Øyas spennende og utfordrende landskap har gjennom mer enn 100 år trukket reisende fra nær og fjern, og det meldes nå om et økende antall årlige ulykker til fjells og til havs.

Det må snarest settes inn tiltak for å begrense ulykkestilfellene.

De fleste hendelser, skader og ulykker blir aldri rapportert, men her følger noen få illustrerende eksempler:

En vakker dag

31. august 2011; en gruppe på 15 franske kvinner og menn mellom 30 og 65 år fra turoperatøren Alibert er på ville veier. De skal gå fra Sørvågen til Tindstind. Den franske turlederen er ukjent i fjellene og leder dem mot svært vanskelig og risikabelt område nær Tolldalen. De blir tilfeldig oppdaget av lokalkjent person som henter dem tilbake, advarer, informerer og fører dem inn på rett veg.

Snøstorm i vente

En lørdag i februar 2007. Tre unge kvinnelige studenter fra Tyskland, Sveits og Frankrike er på veg til fots gjennom dyp snø mot hytta Munkebu. Innerst i Studalen møter de en lokal skiløper på veg ned til bygda. De spør om vegen til hytta og blir fortalt at det er meldt sterk snøstorm innen få timer og at de bør snu snarest, men gjerne prøve seg neste dag da det er meldt godvær. De ønsker likevel å fortsette turen. Først etter innstendig forklaring og påtrykk, stopper de opp for å diskutere om de virkelig skal snu. Etter en tid blir de av en annen lokalkjent skiløper observert i samtale, for så å traske tilbake til bygda. Kort tid etter står fjellet "i kok", men jentene var berget. Neste dag, søndag blir ikke jentene observert i fjellet, men i Moskenes kirke under gudstjenesten.

Fallvind og død mellom Lofotfjell

Oktober 2010. Han var 26 år gammel; den erfarne globetrotteren fra USA som ønsket å vandre lofotøyene til fjells - nordøstover fra Å. Lokale kjentfolk advarte mot bratte og glatte partier og uforutsigbart vær. Den sterke stormen kom plutselig, og kraftig fallvinder slo ned mellom fjellene – vindrosser som lett løfter og kaste voksne mennesker rundt. Amerikaneren forsvant og leteaksjon ble igangsatt. Han ble så funnet død under et stup mellom Bunes-Einangen og Kjerkfjorden. Kan vi gjøre mer for å hindre slike ulykker?

I Malstrømmen

Mas 2011. Muntlige advarsler manglet ikke, og heller ikke godt redningsutstyr da tre Latviere, optimistiske og spente dro ut fra Å mot den fiskerike malstrømmen (Moskstraumen) utenfor Lofotodden. Likevel skulle en av de tre ikke komme tilbake med livet i behold.

Var språkproblemer en årsak? Hvordan kan vi bedre sikre ferdselen på havet?

Gjennom de siste årene vil vi anta at minst en person har forulykket per år, mens Hovedredningssentralen for Nord-Norge i.h.h.t. vedlagt informasjon melder om følgende utrykninger i perioden 2006 – 2010.

I Moskenes har man i mer enn 20 år jobbet for å sikre ferdselen i fjell og på hav. Arbeidet har pågått gjennom kommunens turistkontor, lag og foreninger, bedrifter og frivillig arbeid fra privatpersoner. Dessuten skaffet Moskenes turistkontor i samarbeid med Lofoten Turlag en del midler til merking, sikring, klopping m.v. og organiserte et omfattende dugnadsarbeid i perioden 2005-07. Men betydelige tilleggsressurser er nødvendig for å følge opp arbeidene. (Se vedlegg/ny søknad))

Den brysomme Moskstraumen

Fiskere fra Moskenes kommune omkommet i tida 1847-1947

Hvilken betydning spilte Moskstraumen som forklaring på antall forlis – og hva kan vi lære av det i dag?

Side •
68 •

Av totalt **125** omkomne fiskere var **80** bosatt der Moskstraumen går langs land; fra kirkestedet Moskenes til Refsvika (ca. 50% av kom. folketall) Av disse 80 bodde 59 ved kysten der Moskstraumen går sterkere; på stedene fra Tind til Refsvika. (ca. 25% av kom. folketall). Er tallene rette, mistet da disse ca.25% av befolkningen hele 47,2% av de totalt omkomne fiskerne fra Moskenes kommune.

44 av disse 59 omkomne bodde på de ytterste småstedene der Moskstraumen går aller sterkest; Ånstad (12), Tuv (8), Hell (21) og Refsvika (3) - som kun hadde ca. 12,5 % av kommunens totale folketall. Er tallene rette, mistet da disse ca.12,5% av befolkningen hele 35,2% av de totalt omkomne fiskerne fra Moskenes kommune. Dette vil si at jo nærmere fiskerne bodde Moskstraumen, jo flere omkom. Det er kanskje ikke noen tilfeldighet at Drågvika (Draugvika) ligger på Yttersida.

Dette bør gjerne undersøkes nærmere: Hvor mange innbyggere (fiskerfamilier) det bodde på hvert sted i perioden. Hvor hver av fiskerne omkom. Hvordan de omkom. Hvilken rolle strømmen spilte. Hvilken rolle Moskstraumen og havet ytterst ved Lofotodden spilte for de mange fremmedfiskerne som mistet livet på Lofoten. (Jf. Helgelandsfiskerne som omkom ca.1880). Sammenlign gjerne antall omkomne i % av folketallet i Moskenes med andre kommuner og steder i Lofoten og Vesterålen.)

Se beskrivelse av forlis i Moskstraumen i Bjørn Gjeviks bok "Flo og fjære", Farleia forlag 2009: Side 117-132 (130-131) og 243-244. Her skriver Bjørn Gjevik at menn fra Tuv, Hell og Refsvika omkom ved 15 av disse forlishendelsene, og at de sannsynligvis omkom nær heimbygda. Omkring halvparten av disse ulykkene skjedde innenfor et tidsrom på 2-3 dager rundt full- eller ny-måne, og nær perigeum (månen nær jorda). Dette viser at «uventet» sterk tidevannsstrøm og strømsjø må ha vært årsaken mange ganger da fiskerne fra værene og gårdene ute på Lofotodden omkom.

Moskenesøya med omgivelser er særlig preget av ekstreme vær- og straumforhold og en utfordrende topografi langs land og til fjells. Orkanaktige fallvinder, store lavtrykk. Stormer, og «storsjya» (storflo), oppgang og drag, sterk straum og vanskelig sjø, er noen av de faktorene som ofte gjør forholdene uforutsigbare og farlige. I dag er turister i stadig i livsfare rundt den urolige, men fiskerike Lofotodden. En dødsulykke i fjellet og en i Moskstraumen,

og flere nestenulykker det siste året, viser at vi på tross av lokal påpasselighet, må sette inn enda sterkere virkemidler. Vedlegget «Hendelser i Moskenes» fra Hovedredningssentralen for Nord-Norge, viser at en særlig stor del av ulykkene i Lofoten skjer på og omkring Moskenesøya.

Uværet 25.-26. november 2011 medførte visstnok ingen dødsulykker, men en del nestenulykker og personskader. Med bedre varsling kan man nok i større grad gardere seg mot personskader og mot skader på kaier, rorbuer, veger og andre anlegg langs strendene.

Lokal Agenda:

Det må skaffes midler tilveie for iverksetting av virkningsfulle tiltak for å sikre liv og helse for lokalbefolkning og gjester både i fjell og på hav.

Erfaringer og statistikker fra aktiviteter i vårt utfordrende alpine landskap og fra Moskstraumen og området omkring Lofotodden, bør medføre skjerping av lokale sikkerhetstiltak til havs. Dette bør bli et stort og viktig delprosjekt, av betydning både lokalt og nasjonalt:

- A. Advarsel til lokalbefolkning, alle overnattings- og spisesteder og gjester over internett, SMS, Facebook og mail om vanskelig vær i vente (dårlig værvarsel sammenholdt med straumvarsel bygd på almanakkens informasjon om full- eller nymåne og om månens avstand til jorda (perigeum)
- B. Større krav til båter og utstyr
- C. Krav til kommunikasjonsutstyr og avtaler om jevnlig varsling og loggføring
- D. Restriksjoner på tillatt fiske- og seglingsfarvann for mindre båter
- E. Bedre tilsyns- og kontrolltiltak
- F. Lokal redningstjeneste

Bør vi igjen sette opp de gamle tradisjonsrike kuling- og stormvarslene?

Kan Hovedredningssentralen søkes om penger?

Se også vedlagt turstiprosjekt.

23 Stormflo og klimaendringer

Mye tyder på at havnivået stiger. Dette kombinert med stormflo og uvær, vil kreve at vi skaffer oss rett lokalkunnskap, samt generell kunnskap om vær og klima for å kunne sette inn de rette foranstaltningene og tiltakene både i forhold til fiskeriene, turistfiske, skipstrafikken, ev. skadevirkninger på land og ev. oljeutslipp i området.

Stormflo på nordlandskysten 25.-26.11. 2011

Nedtegnelser etter telefonsamtale med professor Bjørn Gjevik, UiO - to dager etter stormfloa og uværet.

Side •
70 .

Springflo på grunn av:

- A. Høg atronomisk flo: Nymåne + månen nær jorda (perigeum springflo)
 - B. Været: Vinden og lufttrykket (utgjorde 1,05 meter av floa i Kabelvåg, Lofoten)
 - C. Varigheten på uværet; varte over et døgn (gikk over to høgvann/to floer)
 - D. Monsterbølgene gjorde floa særlig ødeleggende med oppgang og drag
- Ingen omkomne. En person skadet; tatt av båre under fotografering på Hamnøya.

Flo-middelverdien over gjennomsnitt - målt over 10 minutter

Bodø:	5cm
Kabelvåg:	10 cm
Harstad:	20 cm høyre enn storflo på 80-tallet(rekord)

Hvor høgt gikk floa på Å den 25.-26.11.11?

Noter ned og sett gjerne merkestein eller lignende for hvor høgt floa inkl. oppgang/drag nådde.

- Oppgangen gikk til veien langs naustets nordvegg.
- Opp langs elva og under brua som krysser over til huset på Holmen. Dvs. 140 cm fra Ågvatnets nivå. (Informanter: Alf Holmen, Bjørnar Jensen, Roy Finstad)

Se også i boka "Flo og fjære" ang. omstendighetene vedr. forlisene i Moskenes i gammel tid, der han påpeker at mange av forlisene kom nær Moskstraumen, under springflo med sterk strøm.

Notat 28. nov. 2011

Ved professor emeritus Bjørn Gjevik, Universitetet i Oslo, epost: bjorng@math.uio.no

1. Innledning

Den sterke stormen "Berit" førte til uvanlig høy vannstand på kysten av Vestlandet, Trøndelag, Nordland og Troms fredag og lørdag den 25. - 26. november. Det ble målt nye vannstandsrekorder flere steder på kyststrekningen fra Bodø til Tromsø. Dette notatet gir en kort foreløpig analyse av den ekstreme hendelsen.

2. Værsituasjonen

Et kraftig stormsenter med lufttrykk ned mot 945 hektopascal (hPa) beveget seg nordøst-

over i Norskehavet (fig. 3). Midt på dagen fredag lå sentret midtveis mellom Norge og Island og det flyttet seg deretter i retning Lofoten. Stormsenteret ga kraftig sørvestlig vind av storm til orkan styrke på kysten fra Stad til Bodø på fredag. Etterhvert som lavtrykkssenteret nærmet seg land ved Lofoten dreide vinden mer vestlig og spaknet, først lengst sør på kysten.

3. Tidevannet

Det astronomiske tidevannet skyldes gravitasjonskreftene fra månen og sola og kan predikteres lang tid i forveien slik som beskrevet i Gjevik (2009). Det var nymåne fredag 25. november kl. 07:10 slik at månen og sola virket sammen og ga springflo. Dessuten var månen i perigeum, nær jorda, ved midnatt natt til fredag og det bidro til at virkningen fra månen var ekstra stor. Tidevannstabellene fra Sjøkartverket i Stavanger gir de beste prediksjonene av tidevannet i havner på norskekysten. Det var varslet ekstra stor "astronomisk" flo 1-2 døgn etter nymåne på kysten fra Vestlandet til Nordland, men høyden av floa var noe lavere enn det høyest mulige astronomiske tidevann (HAT). For Bodø ble det prediktert flo (høyvann) med 154 centimeter fredag kl. 12 og nest flo på 144 centimeter 10 minutter etter midnatt (målene er i forhold til middelvann). Til sammenlikning er HAT 169 centimeter over middelvann i Bodø.

• Side
• 71

4. Værets virkning på vannstanden

Været virker inn på vannstanden i havet på to måter; først ved lufttrykket og dernest ved vindens drag på vannmassene. Når det er lavt lufttrykk minker presset fra atmosfæren på havflaten, og vannet stiger. Tommeregelen sier at 1 hPa reduksjon i lufttrykk fører til en stigning av havet på ca. 11 centimeter. Siden lufttrykket i stormsenteret var nede i 945 hPa vil det si en stigning av havet på ca. 55 centimeter når en sammenligner med et "normalt" lufttrykk på 1000 hPa. Men det at lavtrykket flytter seg og at havdypet er grunnere innover kontinentalsokkelen enn ute i dyphavet, gjør at "tommeregelen" ikke er noen pålitelig varslingsmetode. Høyden på vannstandsølgen som settes opp rundt stormsenteret kan derfor

Hvordan klarte nordlandsbåtene seg i uvær? Selv med gode båter og dyktig mannskap, gikk det ofte galt. Her har fembøringen tatt ned seglet, på veg gjennom Moskstraumen

avvike betraktelig fra dette enkle estimatet som bygger på likevektsbetraktninger. I tillegg kommer virkningen av vinddraget som kan bidra til å føre vannmassene inn mot land, slik at vannstanden stiger. Det finnes modeller for å beregne høyden av stormflo og Meteorologisk institutt kjører en slik modell for å lage varslene som sendes ut. De beregnede vannstandene i stormfloa må så legges til det astronomiske tidevannet.

5. Målinger av vannstand

Sjøkartverket har vannstandsmålere i flere havner langs kysten. Data fra disse målene sammen med prediksjonene av astronomiske tidevann, legges fortløpende ut på deres nettside. Trekker en høyden av tidevannet fra den registrerte vannstanden får en et estimat av værrets virkning. Resultater av en rask gjennomgang av dataene fra noen stasjoner er oppsummert i tabellen. Den viser at værrets virkning på vannstanden var størst på strekningen fra Rørvik til Lofoten, men at det var betydelig virkning av været både nord og sør for dette området. I Oslofjorden og Skagerrak var det også høy vannstand. I Oslo var værrets virkning på vannstanden 75 cm ved 5-tiden om morgenen lørdag den 26. november. Dette er langt mindre enn rekorden på 1,5-2,0 meter fra 1987. Høyest observerte vannstand 25.-26. nov. 2011 i forhold til middelvann: Nye rekorder for Bodø, Kabelvåg, Harstad og Tromsø. (Se vedlegg)

Side •
72 •

Lokal agenda

Mye tyder altså på at havnivået stiger. Dette kombinert med stormflo og uvær, vil kreve at vi innhenter og dokumenterer relevant lokalkunnskap, samt generell kunnskap om vær og klima – og at vi setter inn de rette tiltakene både i forhold til fiskeriene, turistfiske, skipstrafikken, skadevirkninger på land og oljeutslipp i området.

En stille høstdag på Å. Men under stormfloa den 25.-26. november 2011 stod havet langt innover land - langt inn mellom bebyggelsen.

24 Klima og energi – Miljøkommunen Moskenes

For Moskenes kommune vil det være ekstra viktig å profilere seg på miljø, og å sette inn effektive miljøtiltak. Dette vil bl.a. styrke vårt miljøbaserte reiseliv ute i verdensmarkedet, samtidig som det legges optimalt grunnlag for andre miljøsetninger i området, som Lofotodden nasjonalpark, Lofoten Malstrømsenter osv. Kommunen har allerede utarbeidet en egen klima- og energiplan – en god plan for å kunne finansiere og sette inn de rette miljøtiltakene. Det meste av følgende informasjon er hentet ut fra denne planen (se www.moskenes.kommune.no). Enova SF og andre statlige organisasjoner gir finansiell støtte til energiprojekter som stammer fra kommunens klima- og energiplanlegging.

• Side
• 73

Nordland fylkeskommune har utarbeidet "Klimamelding for Nordland" med følgende visjon for klimatiltak: Nordland skal bli et av de fremste miljøfylkene i Europa.

Klimagassutslipp

Gjennomsnittlig utslipp av klimagasser for hele landet var i 2005 7,7 tonn CO₂ pr innbygger. De mest folkerike kommunene i Norge har i gjennomsnitt mindre utslipp av klimagasser pr innbygger enn mindre kommuner.

Dette kan forklares ved at:

- Prosessindustrien har store klimautslipp, og er ofte lokalisert i mindre kommuner.
- Landbruket står også for store utslipp av metan og lystgasser.
- I byene er det ofte gode kollektive løsninger for persontransport og varme, samt at avfall forbrennes og ikke deponeres.
- I byer og tettsteder er boligene mindre, nyere og tettere bebyggd

Fiskeværet Moskenes fikk sitt eget private vannkraftverk i 1947.

Moskenes kommune har mye lavere utslipp per innbygger enn andre kommuner

Men det er betydelige klimagassutslipp fra den norske fiskeriflåten.

Forutsatt at fiskeriflåten i Lofoten har det samme klimagassutslippet pr fangstenhet som landsgjennomsnittet, vil klimagassutslippene fra fiskeriflåten i Lofoten utgjøre en svært stor andel av de samlede klimagassutslippene fra Lofoten. Hvis vi har en større andel små båter, vil vi ligge noe i underkant. Totale klimagassutslipp for Moskenes kommune er 2507 tonn CO₂ ekvivalenter i 2007. Mobil forbrenning står for nesten alle utslippene i Moskenes. Stasjonært energibruk medfører kun en relativt lav mengde klimagassutslipp, som representerer ca. 14% av alle utslippene i kommunen.

Side •
74 •

Oversikten over utslipp har følgende begrensninger:

- Utslippene fra mobile kilder er begrenset til det som skjer innenfor kommunegrensene. Således er for eksempel utslipp fra flytrafikken til/fra Lofoten i svært liten grad med.
- Utslipp fra produksjon av varer som Lofoten importerer, er ikke med.

Innbyggerne i Lofoten belaster i liten grad klimaet med sin aktivitet og produksjon hjemme i Lofoten. Det er grunn til å minne om at klimagassutslipp andre steder i verden kan relateres til Lofotværingenes forbruk.

Lofoten Malstrømsenter

skal være et miljøtilpasset bygg med funksjoner som tjener miljøet lokalt og nasjonalt.

Derfor bør bygget bl.a. utformes og innredes for oppvarming med fornybare kilder, som sjøvannsvärmepumper og solvarme.

Dessuten bør senteret med sin beliggenhet ut mot Lofotodden, settes i stand til å fungere innen oljevernberedskapen.

I Moskenes planlegges det flere kommunale byggeprosjekter;

med følgende karakteristika som er relevante i denne sammenheng:

Samling av funksjoner. Skole, svømmehall, samfunnshus og bibliotek på Sørvågen.

Sykehjem, rådhus og barnehage på Reine. Kompakte byggeløsninger. Rehabiliterte og nye bygg samles i kompakte byggeløsninger. Energieffektive bygg. Grønn varmeløsning. Vannbårne varmesystemer i gamle og nye bygningsdeler. Värmepumpe basert på jordvarme eller sjøvarme. Energiløsninger (nærværme?) for Sørvågen og Reine. Prosjektene er lokalisert nær andre energibrukere. Gjenvinning av spillvarme fra nærliggende industribedrifter? Utvikling av grønne energiløsninger for industri- og turistanlegg?

Basert på tiltaksanalysen som er referert i dettekapittelet, drar kommunen følgende overordnede konklusjoner:

Vi skal prioritere tiltak som monner. Videre skal kommunen sette ambisiøse mål og iverksette tiltak i egen virksomhet. Basert på våre analyser betyr dette at vi må prioritere og iverksette tiltak innen:

- Kommunale bygg og anlegg: Den største stasjonære energibrukeren i Moskenes er kommunen selv.

- Redusert spesifikk energibruk gjennom profesjonell energiledelse, bygging av kompakte og energieffektive bygg, gode enøktiltak, bruk av grønn varme.
- Industrisektoren: Redusert spesifikk energibruk gjennom enøk-tiltak, gjenvinning av spillvarme, utvikling av energieffektive industriparker og bruk av grønn varme.
- Transportsektoren: økt mulighet for bruk av kollektive transportløsninger, trygge gang- og sykkelveger, overgang fra diesel og bensin som brennstoff til naturgass, biogass og elektrisitet som energikilde. Naturgass – miljøvennlig energi
- Ved å konvertere biler eller båter fra diesel til naturgass reduseres NOX-utslippene med inntil 90% CO²-utslippene med 20-30%. Naturgass kan blandes med biogass og bli "klimanøytral".

Industri og næringsliv er avhengig av effektive energiløsninger:

- Reduserer driftskostnader
- Øker konkurransekraft
- Skaper positivt omdømme

Kommunen gjorde følgende klima- og energivedtak: Gjennom samarbeid med lokalt næringsliv og iverksetting av kommunale virkemidler, vil Moskenes kommune oppfylle sin del av nasjonale og internasjonale klima- og energimål.

Innen 2010 skal det være etablert:

- en forpliktende plan for iverksetting av tiltak beskrevet i dette dokumentet
- profesjonell energiledelse ved kommunale bygg og anlegg

Innen 2015 skal vi ha utviklet:

- og ferdigstilt kompakte og funksjonelle bygg i Sørvågen og på Reine
- og etablert grønn varme i Sørvågen og på Reine
- muligheter for tanking av naturgass for biler og båter
- tilrettelagt infrastruktur for el- og hybridbiler

Innen 2020 skal vi:

- redusere (spesifikke) klimagassutslipp i Moskenes som geografisk enhet med 25 %
- redusere spesifikk energibruk i Moskenes kommune som geografisk enhet med minst 25 %
- utvikle bærekraftig og klimaeffektiv matproduksjon, industrivirksomhet og turisme
- årlig produsere 5 GWh/år grønn varme og 5 GWh småskala kraft

Prioriterte tiltak:

1 Klimadugnaden i Lofoten.

Utvikling av holdninger, kunnskap og ferdigheter hos Lofotværingene knyttet til klima og energibruk.

2 Grønne kommunale bygg og anlegg.

Energieffektiv utvikling, drift og forvaltning av kommunalebygg og anlegg.

3 Fjernvarme basert på fornybar energi.

Utredning, planlegging og evt. iverksetting av fjernvarmeløsninger i kommunesentra,

bygdesentra og industriområder basert på sjøvarme, spillvarme, eller biogass.

4 Bærekraftig matproduksjon i Lofoten.

Utvikling av energi- og klimaeffektive verdikjeder i fangst,produksjon, foredling og transport av sjømat og landbruksprodukter, samt foredling av biprodukter. Fiskerivirksomheter og landbruket i Lofotkommunene

5 Grønn transport i Lofoten.

Utvikling av energieffektive og miljøvennligetransportløsninger i, til og fra Lofoten.

6 Grønn turisme i Lofoten.

Utvikle miljøvennlig turistvirksomhet gjennom produktutvikling, miljøkrav og sertifisering.

7 Kompakte bygg og enøk-tiltak i Moskenes kommune

Planlegging og iverksetting av enøk- og inneklimatiltak i kommunale bygg og anlegg

8 Grønn varme i Sørvågen og på Reine

Utvikling av energieffektive og miljøvennlige energiløsninger i Sørvågen og på Reine basert på spillvarme og annen miljøvennlig varme.

9 Utbygging av småskala kraftproduksjon i Moskenes

Utvikling og iverksetting av et forstudium for kartlegging avressurser, tekniske og økonomiske muligheter for utvikling av småskala kraftproduksjon i Moskenes, eks. vannkraft,

Lokal agenda

Disse klimamålene må bli av stor betydning for arbeidet med Lofotodden nasjonalpark og flere andre saker beskrevet i dette forstudiet.

*Så kom lyset tilbake
over Moskstraumen
og Lofotodden*

25 Areakonflikt – Energi, fiskeri og reiseliv

Nye store oljefunn langs hele kysten.

Oljeindustrien får nok et oppsving. Det trengs mer arbeidskraft – kompetente folk med erfaring fra kyst, hav og båt. Her er vante fiskere og motiverte ungdommer verdifulle.

En fisker og reder på Sørvågen, føler problemet: - Rederne og fiskebåteierne blir utkonkurrert av oljeindustriens høge lønninger og fordelaktige arbeidsbetingelser. De unge forsvinner. Oljeindustrien drar arbeidsplasser ut av bygda.

Får vi noen gang tilbake den tapte kompetansen og arbeidsplassene som rederiene og bygdene trenger for å overleve? Kan fiskeriene erstattes med annen lokal virksomhet, eller er det fiske og fangst som skal være bærebjelken også etter at oljen er borte?

• Side
• 77

Venter spisset kamp om havområdene

Lofotposten skriver den 06.06.10 at det kan bli mer eller mindre tilspissede kamper om havområdene våre i årene som kommer. Avisen siterer fiskeridirektør Liv Holmefjord:

-Tidligere var fiskere og andre sjøfarende alene om det enorme sjøarealet. Nå har konkurransen hardnet til, påpekte Holmefjord da hun før helgen deltok på Midtnorsk fiskerikonferanse i Kristiansund.

Bare innenfor grunnlinjen har Norge 90.000 kvadratkilometer sjøareal, tilsvarende jordbruksarealene i Norge, Sverige og Danmark til sammen. I tillegg kommer havområdene.

Olje og gass

– Det er andre næringsinteresser som olje- og gassindustrien, utbygging av havvindmøller og også fiskeoppdrett som legger beslag på arealer i havet og langs kysten. Alt er legitimt, og viser at områdene er ettertraktet til en rekke formål, sier Holmefjord til NTB.

Hun sier at fiskeri- og havbruksnæringen må være oppmerksom på det som skjer og ivareta sine interesser. Det kan være for sent å komme på banen etterpå.

– Fiskeridirektoratet må være en aktiv deltaker. For myndighetene er det en utfordring å tenke totalitet og bidra til sameksistens. Aktivitetene i havet og langs kysten ser ikke ut til å bli mindre i årene som kommer, så her gjelder det å følge med, sier Holmefjord.

Mexicogolfen

Et spørsmål som mange naturlig nok stiller seg i disse dager er hvordan oljeutslippet fra BP-riggen i Mexicogolfen vil påvirke forholdet mellom fiskeri- og petroleumsinteresser langs norskekysten, spesielt i sårbare gyteområder som Lofoten/Vesterålen og Mørebankene. Holmefjord vil ikke være altfor konkret når hun kommenterer dette.

– Det som har skjedd i Mexicogolfen gir naturligvis grunn til ettertanke om konsekvensene som kan oppstå. Jeg kjenner ikke så godt forskjellene i krav til sikkerhet for oljevirkosomhet i Norge og i det aktuelle området utenfor Mexico. Uansett ser vi at et slikt uhell får store konsekvenser, ikke bare for fiskeriene og økosystemene, men også for eksempel for reiselivet.

Lofoten-høring

Holmefjord sier hun som fiskeridirektør ser det som sin oppgave først og fremst å bidra til

en bærekraftig forvaltning, slik at forholdene kan ligge til rette for at fiskeri- og havbruksnæringen skal få en positiv utvikling i årene som kommer.

Kommende tirsdag skal det være en høringskonferanse i Svolvær som er sterkt aktualisert etter utslippene ved Mexico.

En rapport som Miljøverndepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet har laget tar for seg de marine økosystemene i Barentshavet-Lofoten. Rapporten er laget for å oppdatere forvaltningsplanen for Barentshavet-Lofoten og skal gjennomgås i en åpen høring i Svolvær 8. juni.

Også reiselivet

En gruppe som også øker i omfang i fjordene våre og på havet er turistene, turistfiskerne inkludert. Direktør Bjørn M. Bjerke i NHO Reiseliv oppfordrer til et lavere konfliktnivå mellom reiselivet og fiskeriene.

– Vi må heller samarbeide. Det er mer som forener oss enn som skiller oss, er Bjerkes oppfordring.

Det er særlig fra Mørkekysten og nordover at turistfiskerne er tallrike. Det siste anslaget fra Havforskningsinstituttet viser at turistfiskerne i Norge årlig henter opp om lag 3.300 tonn fisk fra sjøen årlig. Da er alle fiskeslag medregnet, men anslaget er usikkert.

Stor skepsis

Norges Fiskarlag er blant organisasjonene som har stått på barricadene og kjempet mot olje- og gassvirksomhet i sårbare områder. Organisasjonen har også gitt uttrykk for skepsis til omfanget av turistfisket, som de mener fremstår som paradoksalt når kysttorsken blir ansett som truet. Også havvindmøllene er Norges Fiskarlag skeptisk til.

– Havvindmøllene skal naturligvis plasseres på de grunneste områdene i havet. Det er også der fisken står, sier generalsekretær Jan Skjærvø i Norges Fiskarlag.

Han sier at det en sterk forenkling når noen mener at havvindmøller er helt ok så lenge de ikke vises fra land. Fiskarlaget vil ha en nasjonal plan for utbygging av havvindmøller. (ANB-NTB)

Lokal agenda:

Vi bør utrede mulighetene for at lokale kvoter, båter og rederier forblir på lokale hender og at fiskerne ønsker å jobbe i kystfiskeflåten. Her er vi også til enhver tid underlagt markedet og de gjeldende fiskeripolitiske rammebetingelsene.

Konflikten fiskeri – reiseliv bør løses i tråd med tidligere lokale vedtak der fiskeriene har førsteprioritet.

I valget mellom tilrettelegging for energi-, fiskeri- eller reiselivsformål, bør kommunen vurdere hensynet til lokalt eierskap og lokale arbeidsplasser, ringvirkninger, inntekter og innflytelse i et langsiktig perspektiv.

Det må også tas hensyn til miljøet og innflytelse på øvrige næringer.

Retningslinjene bør legges inn i kommuneplanen.

26 Lofotodden nasjonalpark og veien videre

I juni 2007 fattet Moskenes kommunestyre vedtak om å starte utredning av nasjonalpark. De politiske partigruppene i Moskenes har per 01.01. 2012 programfestet at man ønsker å videreføre arbeidene med Lofotodden nasjonalpark og Lofoten Malstrømsenter / Lofoten nasjonalparksenter.

Alle som er berørt eller har meninger om dette forstudiet er velkomne til å uttale seg.

Hvorfor ønsket Moskenes kommune å utrede nasjonalpark på Moskenesøya?

Nasjonalparken skal bidra til å sikre våre arealer og ressurser for dagens og framtidens befolkning; for vekst i bosetting og næringsliv.

Kystfiskeriene og turismen er i dag våre dominerende næringer; preget av lokal tilhørighet, lokalt eierskap og lokale arbeidsplasser. De gir ringvirkninger til øvrig virksomhet, og det meste av inntektene blir liggende igjen lokalt. Men ressurskonflikt sammen med lokalt eierskap under press kan endre mye i løpet av kort tid.

Også annen og ny virksomhet er interessant; spesielt næringer basert på lokal ressursutnytting. Ved prioritering av ny virksomhet og disponering av våre arealer og ressurser vil kommunen særlig vurdere potensialet for optimal og langsiktig lokal nytte/kostnad:

• Side
• 79

Hvilken nytte kan det så ligge i etablering av nasjonalpark på Moskenesøya?

I forstudiet har vi prøvd å finne noen svar på hvordan Lofotodden Nasjonalpark kan bidra til å sikre natur og miljø, styrke våre to hovednæringer og samtidig åpne opp for nye virksomheter og befolkningsvekst.

Vi forventer for øvrig at dette følges opp gjennom grundigere studier og samlet og sterk lokal medvirkning i utvikling og forvaltning av parken.

Veien videre

I kapittel 4; "Lokal agenda" og under "Lokal agenda" i skravert felt i hvert kapittel, ligger forslag til tiltak som bør følges opp av kommunen snarest mulig, og/eller på noe lengre sikt. Det er avgjørende at man klarer å skaffe ekstern finansiering og prosjektledere for realisering av tiltakene satt ned under "Lokal agenda".

Oversendes saken til Fylkesmannen for videre utredning, er det grunn til å forvente ytterligere midler til prosjektet. Tiltak og finansiering må også drøftes med Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet.

Lofotodden Nasjonalpark vil få en egen hjemmeside på internett. Her og på kommunens hjemmeside legger vi inn forstudiet og annen informasjon om parken.

Sørvågen 31.1.2012

Ottar Schiøtz

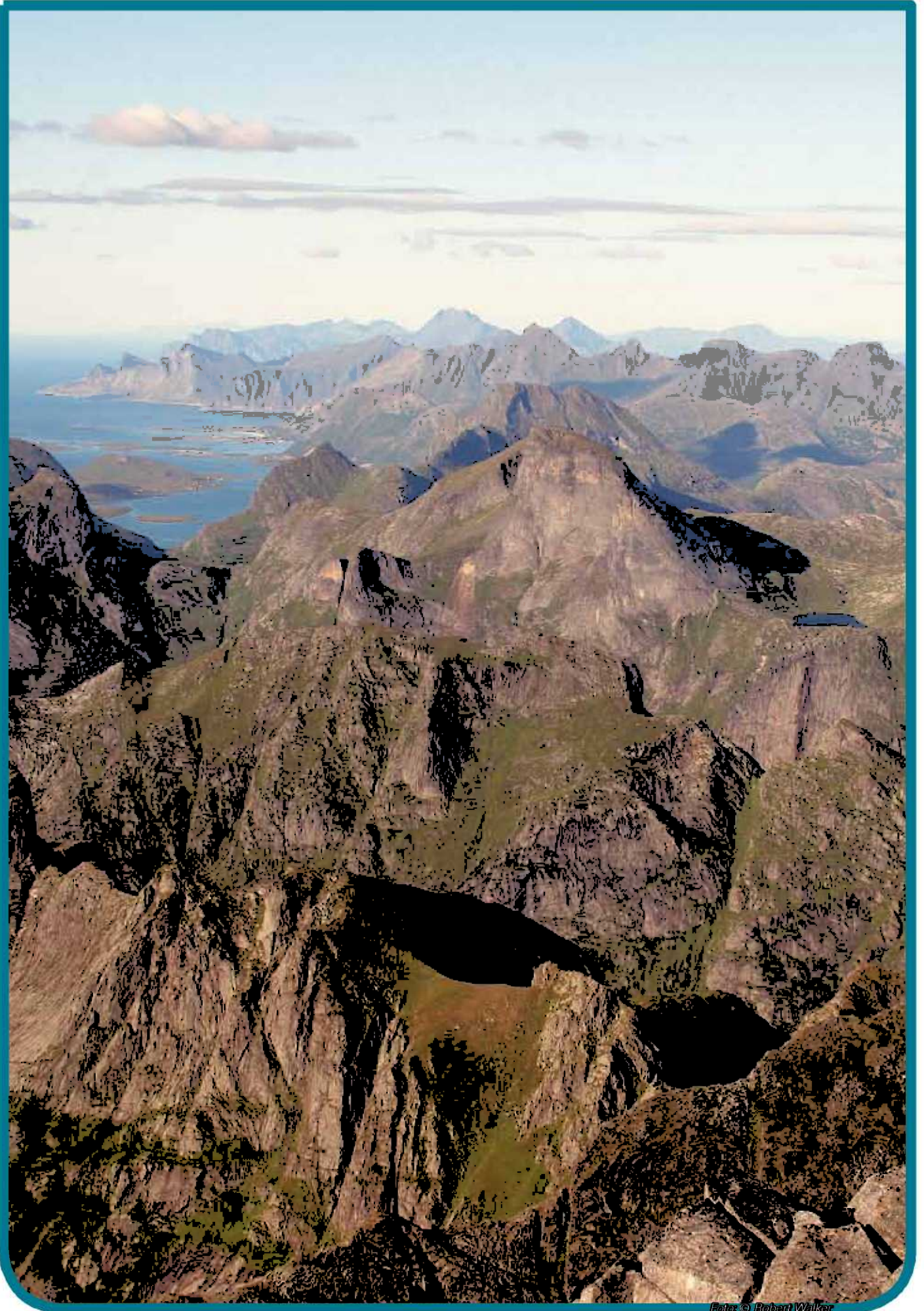

Foto: © Robert Walker